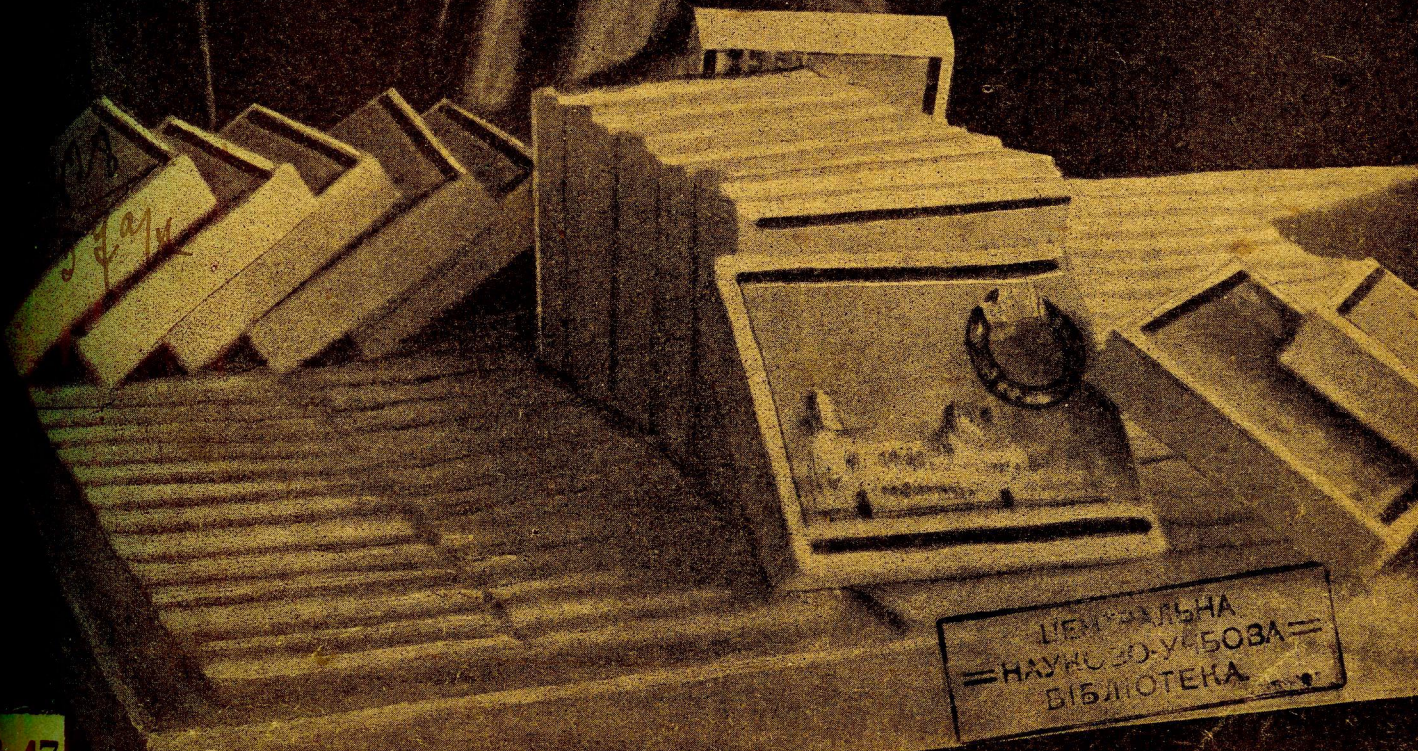

ВСЕСВІТ

1937

К. 6176

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

З М И Т

Змова Десмоля,
роман з сучасного
турецького життя. . Л. Величко

СРСР на міжнарод-
ніх виставках М. К-о

Боротьба за арктику
М. Трублаїні

150 років Херсону
А. Петражицький

Коробки М. Димний

До виборів прези-
дента в Америці . . . *
* *

Першим автовагоном
по Україні М. Єфетов

Неандертальська людина Л. Карлсон

На обкладинці—Коробочниця.
Див. Нарис „Коробки“. Фото
А. Орловича.

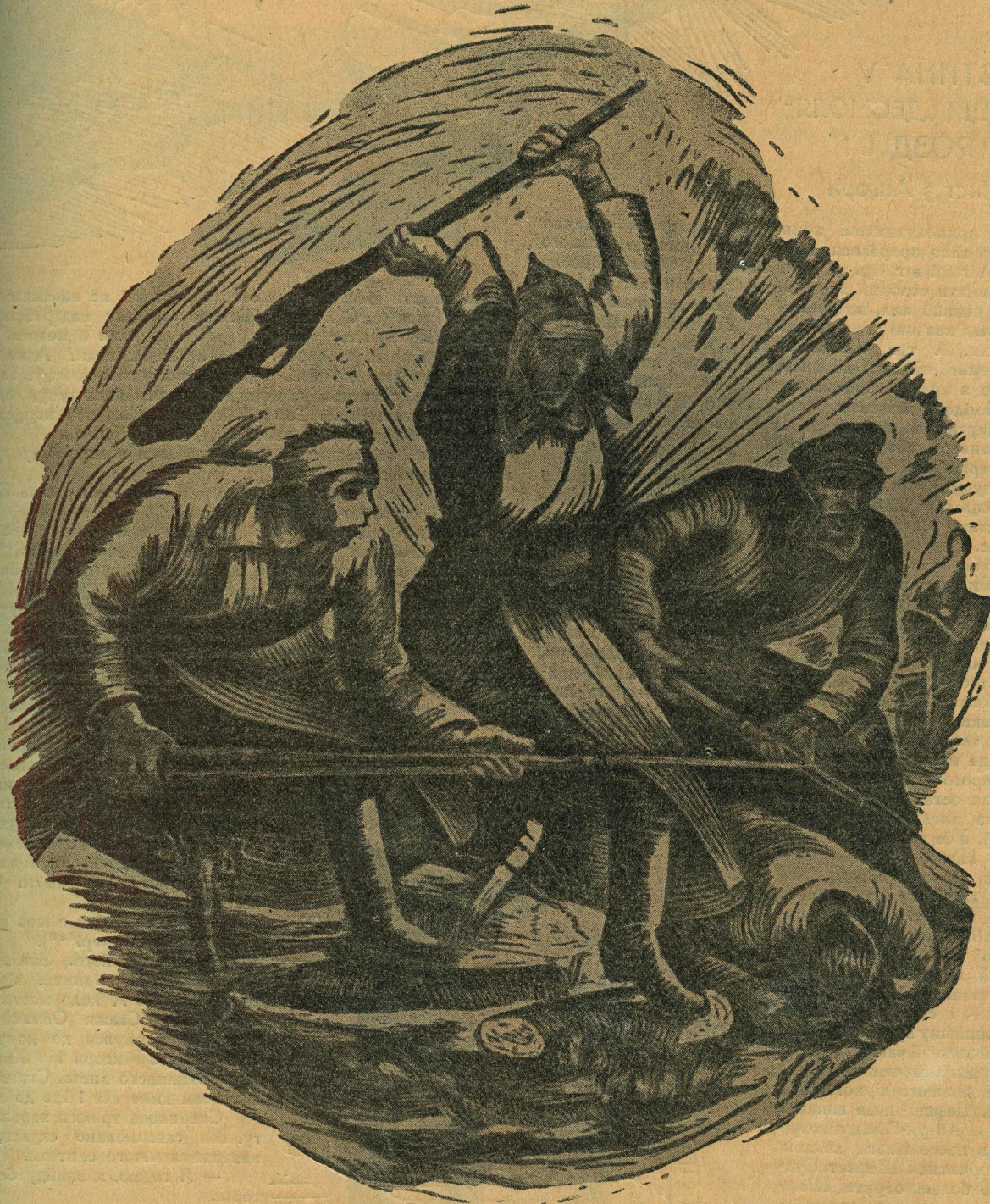
№ 47
18-го листопада
1928 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

К. БІЧЬ

В. Касіян

Атака (дереворит)

ЦЕНТРАЛЬНА
= НАУКОВО-УЧБОВА =
БІБЛІОТЕКА

Здесь моля

Малюнки П. Булаховського

Роман з сучасного турецького
життя Л. Величка

ЧАСТИНА V ЛІКВІДАЦІЯ „ДЕСМОЛЯ“ РОЗДІЛ I

Лист з Ангори

На білому прямокутникові конверта розплилася сонячна пляма. Промінь косо прорвався крізь густі рами дерев'яного мушараб^{*)}. Легкий віт-ць з європейського берега доносив до запертої кімнати солоний запах моря, аромати квіток з берегових садів, ніжний пил, золочений стрілами сонячного проміння. Десь там назв'яні кипіло життя. Долітали сюди його далекі відгомони. А тут залягла тишина, мов зачарована. У глибини нап'ямної кімнати на низькому дивані силів грубий, одутлий старик з кругло підстриженою білою бородою, як за часів Абдул-Гаміда, з жовтими зморщеними щоками, з водянистими зеленкуватими очима, що дивилися тепер, не відриваючись, на конверт, кинутий на килим.

Це був старий Шефкет-паша, батько Османа і Халіля.

В'руди, опущений на коліно, він тримав листа: його щойно приніс посланець від Халіля з Ангори. До двадцятої години встиг він добитися з аеродрома в Сан-Стефано до старого конаку в Кадікоє.

Халіль писав:

„Батьку! Пишу до тебе, а не до Османа, бо він мене не послухав, а тебе може послухав. Батьку, його життя під загрозою. Він вкрив себе ганьбою. Він повстав проти батьківщини і зраджує її чужинцям. Мені дозволили врятувати його життя, з умовою, що він купить собі прощення цілковитою щирістю. Більше я для тебе і для нього нічого зробити не можу. О другій годині аероплан вилітає до Ангори. Він мусить бути сьогодні тут. Інакше буде пізно, я нічим йому вже не поможу. Роблю це для тебе, батьку, і через те, що Осман мені брат. Але більше я не можу та й не хочу робити. Халіль“.

... Для старого Шефкета-паші життя спинилося в той день коли останній султан виїхав з палацу,

щоб тікати на англійському пароплаві до Італії. Усе своє життя він був за слугу. Нічого не вчив його бути людиною, а коли нікому вже було служити, він став почувати себе непотрібним і заперся в старому будинкові. Тут він жив спогадами про минуле, про ті щасливі часи, коли він урочисто й поважно сплескував у долоні, відгадавши з руку повік волю султанові, і слуги вносили на золотій таці запашну арабійську каву в дорожочинний золотий чашці. З чашкою мали бути дві ложечки. Одна для султана, друга для його вірного раба Шефкета-паші. Шефкет-паша випивав ложечку кави, а Абдул-Гамід підозріло вдивлявся в нього кілька хвилин: чи не почне корчитися Шефкет. Султан страшенно боявся отрути. Шефкет не корчився і султан, заспокоївшись, пив каву. Скільки разів Шефкет-паша хотів сказати повелителю правдивіше, що просіє було б не ризикувати життям вірного паші, а дати

наказ варити каву тут у кіоскові. Та так і не наважився. Воно мабуть і краще. Султан ще загадав би йому надгр-зати кожне зерно кави, бо каву треба було б тут таки й молоти, інакше могли б підмшати отруту в порошок. А вода? Адже й воду можна отруїти. Довелось би тоді коштувати й воду. Та це ще нічого. Так султанові завжди доводилося пити каву, коли вона вже трохи прохолоне. Тому й подавали каву не в порцеляновій, а в золотій чашці. Нагрітий метал тримає тепло...

Шефкет-паша думкою так заглибився в минулому, що цілком забув за лист.

Згадував він, як молодим пашею поїхав він раз на Солодкі Води^{*)} і там його суперник Кіяміль...

Шефкет-паша здригнув. Згадавши про Солодкі Води, він думкою мимохіть торкнувся свого гаремного кайка^{**)}, що в ньому виїхала на прогулку закутана дочка Шеріфа-паші, забута його жінка, Османова мати.

Зашелестів лист, ізм'ятий в нервово стиснутій руці. Старик підійшов з подушки й плеснув долонями. На заклик з'явився старий слуга. Зодягнутий у довгий до підлоги синій балахон, у повстанні м'ягкі палички, щоб кроки його не непокоїли старого пана. Він увійшов, став коло одвірка, приклав руки до грудей, до губ і до чола і схилившись чекав на розпорядження. В домі Шефкет-паші непорушним був старий побут. Час спинився перед його дверима.

Шефкет-паша заметушився. Він підвівся з дивана і, дріботючи певними кроками, похитував по кімнаті сповна надмірно освисле черево.

— Абдурахман, ти мусиш мені за всяку ціну зараз знайти Османа, його нема дома.

— Молодий бей пішов ще вранці, пашам-хазретлері^{***)}.

— Шукай його. Знайди його. Коли „Шіркет“ відплив, візьми моторний катер. А коло моста знайди автомобіль. Скажи Османові, щоб він зараз вернувся до дому. Я дівстав листа з Ангори від Халіля-бея. Дуже важливого листа. Скажи Османові, хай кине все і їде до дому...

Старикова тривога заразила слугу. Він схвилювано слухав, але не наважився нічого спитати.

— Я гадаю, я знайду бея в конторі...

— Гроші?.. На тобі гроші... Іди. Швидче бо. Йди вже.

Шефкет-паша настав на переляканого Абдурахмана. Слуга вибіг з кімнати.

*) Мі це прогулок.

**) Човен

***) Тиул паші. В перекладі це більш м'яше означає: ясно-вельможний паша.

*) Мушараб — по-арабському вікно з густими дерев'яними рамами. Такі вікна влаштовують у заможних турецьких домах, щоб з другого боку вузької вулиці чуже око не могло заглянути в середину кімнати.

Тривога.

Осман-бей того ранку прокинувся в чудовім настрою. Сьогодні зайчик плагав по дорожці чорно-бірюзове й рожево-червоне на білому тлі—шовковому персидському килимі. Він висів на стіні. Відчинене вікно пропускало свіжий подих моря. Прозора бруска шовкова фіранка тихо шелестіла й похитувалась.

Осман бей потягнувся і пригадав собі, що він чекає сьогодні чогось привітного. Еге!.. Сьогодні вже конче мусить прийти відповідь від Джесі. Листа послав він у вівторок, дістала не пізніше як у четвер. Сьогодні неділя. А коли й сьогодні не буде листа від неї, він пошле телеграму з оплаченою відповіддю. Йому хочеться конче бачити її. Чудова дівчинка.

Пам'ять звязала Юзю з місцем Дрюрі. І цього боку все їй гаразд. Вчора вона умовилася, що сьогодні Дрюрі вишле йому певну суму для грошів. Старий сенатор Ахмет-Кади і його сини звязалися з алепським курдським комітетом, зброя їде з Ірака. Шейх Саїд організував склад у закритому в горах скиті шейха Бекіра. Але треба заготовити харч. В горах мало запасів. Боротьба буде вперта. Ангора вишле військо... Потрібні гроші.

Ангора вишле військо, коли до того часу не станеться нічого подібного...

І Осман-бей почав пірляти шанси перевороту, надуваного змовниками. На його думку, все йшло гаразд. Звідусіль надходять добрі звістки. Навколо провінціальних в дідів республікансько-прогресивної партії згуртувалися незадоволені.

Звичайно, повної згоди між ними нема. Такі монархісти, як наприклад, старий Шеріф Едіп-паша, якось непевно дивляться навіть на молодотурків. Мохаліфісти*) знову таки тягнуть на свій бік. Хоча б отой Юсуф-бей, що у нього збираються стамбульські ватажки змови. Як і всі нахшбанді, він панісламіст**) і зв'язує у застарілих забобонах. Ці люди там у Брусі торочать, що треба обходитися без гявурів. От ще дурні! Хіба в наші часи можна що зробити без підтримки чужих держав і банків? Добре, завтра вони захоплять владу, а далі... На думку тих ватажків треба поставити знову халіфа й очистити країну від турківців. А жити з чого? А як торгувати? Дурниці! На кого ж мають вони опертися. На купців, на селян?.. Вони не бачуть, що купецтво і селянство спокійно і спокійно поставилися до скасування султанату й халіфату? Треба дивитися тверезо.

Звичайно, молодотурки мають рацію. Кара-Джемаль—він ж бачився вчора у редактора Аббас-Джахіда—розумніший за всіх.

— Ви гадаєте, що ви готові?—говорив чорний Джемаль.— Ви гадаєте, що ви все вже зробили, зв'язавши своїми агентами в гуртки незадоволених? Воно багато, та ще не все. Потрібен грош. Поки змова наліється на повстання незадоволених, шанси невеликі. Повстануть курди... Але нам доведеться потім боротися проти цього повстання. Це повстання само собою нам нічого не дасть. Повстання повинно викликати розгубленість, потім часом треба вдарити в голову, в мозок Ангори. А потім захопити владу, зараз таки скласти договір з Англією, дати Англії концесії, зробити новий уряд потрібним для Англії, від Італії, дістати позичку, підсилити міліонами, десятками міліонів торг, перенести столицю до Константинополя, відкрити нове портове купецтво нову еру збагачення... Тоді буде підпора і в середині і назовні. А тоді ми вже розберемося, що робити далі.

Еге, це—план. Цікава річ, що містер Дрюрі підкажує такий план. Він, що правда, провадить подвійну гру. Осман-бей йому переконався, довідавшись, що містер Дрюрі останніми

часами часто зустрічається зі старшим сином курдського сенатора Ахмет-Кадира, запеклим курдським націоналістом, що мріє про „Великий Курдистан“, та про це ще ми, містер Дрюрі, побалакаємо пізніше, коли справа буде закінчена і влада буде в наших руках. А поки що давайте гроші... Ми передамо їх курдам.

Неприємна думка майнула у Османа в голові. Дрюрі різними вимовками ось уже чотири тижні відтягує справу про ці гроші. Курди спочатку домагалися, а тепер мовчать.

Невже і сьогодні він викрутиться? Це означало б, що він передав їм гроші мимо нас. Це треба вяснити. Коли так, то заходить занадто далеко.

Осман підскочив, швидко одягся й подався на європейський бік.

Через годину, випивши каву у Токатліяна, поговоривши там із знайомими про сьогоднішній вечір в одному з європейських домів у Терапії, пішов він на вулицю Войвода.

В конторі „Десмоля“ чекала його несподівана новина. Службовці зустріли його довідомленням, що містер Дрюрі їде до Лондона.

— Як до Лондона?—здивувався Осман.

— Містер Дрюрі заїхав з годину тому до контори і сказав, що його повідомлено про серйозну хворобу його батька і він зараз їде до Лондону...

— Він не доручав передати мені що небудь.

— Ні.

Старший бухгалтер звернувся до Османа:

— Може ви знайдете до кабінету і переглянете поточні справи. Треба підписати деякі листки...

Осман-бей поквапцем зайшов у кабінет. Відомість про від'їзд Дрюрі до Лондону не мала в собі нічого неабиякого. Англієць не вперше літав до Англії. Він уже якось раз говорив, що їде побачитися з батьком: здоров'я старика останніми часами занепадало. А все-ж Османа опанувала тривога. Дуже вже не на часі стоїть несподіваний від'їзд.

Коли лвері кабінету зачинилися за ними, старший бухгалтер простягнув Османові великий конверт:

— Містер Дрюрі доручив мені передати вам цей конверт. Хоч він нічого не сказав, я волів краще не говорити про це при всіх...

Осман глянув на бухгалтера. На широкому спокійному обличчі левантинця не видно було нічого особливого. Османа струснуло.

— Може він що небудь знає або догадується?

І вперше він відчув якийсь глухий страх. Чи не за багато, бува, людей замішано в їхню справу. Хоча б оцей. Хто його знає? Дрюрі... Звичайно... Але на випадок якого лиха... Адже Дрюрі їде...

Що за дурниці лізуть у голову...

Бухгалтер уже пішов собі геть, а Осман і досі сидів з запечатаним конвертом у руці і думав.

Скинувши головою, рішучим рухом руки розпечатав конверт. З нього випала фотографічна картка.

Джесі... Осман пам'ятає її в цьому білому вбранні з легкого напів-прозорого шовку... Пам'ятає, як вона була у фотографу. Для нього, як вона сказала, даруючи йому картку. А коли він побачив таку саму фотографію в салоні містера Дрюрі в Терапії і докідливо глянув на Джесі, вона всміхнулася тією лукавою усмішкою, що так прикрашає її.

— Але навіщо посилав він мені цю фотографію? Що це означає? Довідався, чи що? Адже вони розійшлися...

Він здивовано заглянув у розірваний конверт. В конверті більше нічого не було. Осман знизав плечима і машинально повернув фотографію на другий бік. Там у куточку був напис. Кілька літер. Осман наблизив фотографію до очей. Він був трохи короткозорий.

В розі було написано:

„+вчора в Ангорі“.

Фотографія випала йому з руки. Він випростувався й повісив рукою по очах, немов стираючи слізову. Сліз не було. А був туман. І в тому тумані відрізняв він щось гірше, що зразу насувалося на нього. Він не помилився ні на одну мить. Він не подумав, що смерть Джесі випадкова... Ні, він зразу зрозумів, що

*) Прихильники Османського халіфату, скасованого кемалістами в 1923 році.

**) Група, що намагалася об'єднати навколо отоманської партії всіх мусульман.

ця смерть і від'їзд містера Дрюрі мають якийсь зв'язок, що скоїлося лихо...

Але що ж сталося?.. В той час хтось стукнув у двері.

Це був Абдурахман. Зігнувшись до глибокого поклону, він підійшов до молодого бей і сказав йому пошепки:

— Паша дістав листа з Ангори. Від Хаміль-бей. Доставив посланець. Шофер сказав, що привіз його з Сан-Стефано. Він прилетів з Ангори на повітряній машині. Дуже страшний лист. Паша дуже злякався. Я знаю. Паша просить бей зараз до дому. Він каже, щоб бей їхав якомога швидше.

Через хвилину Осман-бей летів до Кадикое. А через три чверти години він даремне дзвонив і стукав у двері на дачі містера Дрюрі в Терапії. Двері не відчинялися. В будинкові нікого вже не було.

...Ні Осман-бей, та й ніхто взагалі не знав, як зник з Константинополя містер Дрюрі. В той день він не виїхав ні з експресом, ні на пароплаві, ні на аероплані, що летів на Белград-Прагу-Париж. Мов у воду канув.

Аж через два місяці в Ангорі довідалися, що містер Дрюрі щасливо спочиває собі в Сан-Ремо, куди він приїхав недавно з Лондона.

Вже потім Салах-Едін-бей говорив з цього приводу:

— Хитра bestія. Коли людина хоче виїхати з Константинополя, вона лишається в Константинополі...

— Де ж?

— Коли б знаття тоді, де.

— Невже так і не дізналися?

— Що ж з того, коли б я тепер навіть дізнався. А крім цього не завжди воно корисна річ знати. Іноді краще не знати...

...В той день, як зник містер Дрюрі, слуга Шефкета-паші Абдурахман прийшов до кав'ярні араба Ізмаїла і, випивши каву, заплатив гроші не слугі, а самому хазяїнові. Цей гість, як видно, дуже квапився і не хотів чекати затурканого кафедрі.

— Осман чекає всіх увечері у Юсуфа. Велів сказати, що скоїлося лихо,—пошепки сказав Абдурахман Ізмаїлові, кидаючи на прилавок гроші.

Міркування бехчі *) Гасана

Місяць уже доходив до повні. Але сьогодні вітер вів рвучками поривами в Босфора і наганяв хмари. Час від часу цілком темніло. Але коли хмари розганяв вітер і місяць випливав на чисте небо, срібло заливало вузьку вуличку в старому стамбульському кварталі, що випадково врятувалася великої пожежі. Пустельне і глухе було те місце. За останнім будинком вулички далеко тягнулося старе згарище... Ще й досі діти вовтузилися в купах недогарків і шукали "скарбу",—якої небудь розтопленої почорнілої ложки або шматків кольорової порцеляни.

Час від часу місячне проміння заливало глуху вуличку, сліпі стіни її старих будинків, нерівні грубі плити на мостовій. Тихо й пустельно було там у ту пізню вечірню годину. Чути було лише мірні кроки бехчі і постукування його "окутої залізом палиці по кам'яній мостовій". Він ходив від кінця до кінця вулички й не переходив на сусідні вулиці свого кварталу. Нині він уже не піде звідси, поки не розійдуться гості ефенді-Юсуфа.

Святий чоловік—Юсуф-ефенді, гарний чоловік, шановний чоловік! І гості його—гарні, шановні люди Юсуф-ефенді двічі в Меці був. Ходжа. Славний чоловік. Накшбенді. Хай пошле Алах щастя йому, його домові й усім його близьким. Такий важний чоловік, а такий милостивий до бехчі Гасана, ще й як милостивий! Ще вчора ввечері подарував йому ліру, так собі, без ніякої послуги.— Візьми, каже, Гасан, ліру.

Гасан ходить вуличкою й рахує гурushi **) рахує піястри, рахує ліри.

— Ой, важкі часи, сутужні часи... Колись сто гурushi гроші були. Хліба можна було купити, цибулі можна було купити,

*) Бехчі—нічний сторож.

**) Сорок гурushi—1 копійка.

маслин купити. За сорок гурushi людина сита була. А тепер... А все це війна, одна війна, друга війна, і знову війна, війна. Завіщо люди воюють? Бідній людині війна не потрібна. Але тепер стало краще. Годі нарікати. Особливо з того часу, як Юсуф-ефенді купив будинок у Еміне-нум, удовиці. Теж бідолашна. Чоловіка війна вбила, а він же годував усю родину. Шестеро діточок лишилося дрібненьких. Пер будинок продала, борги сплатила, і їхала до Юзгад до рідні. А все Юсуф-ефенді, святий чоловік, милосердний чоловік.

Гасан постукав палицею і, переступав звичними ногами по вищерблених нерівних камінцях, брів тихою вулицею і рахував рухаючи губами:

— Двадцять п'ять будинків по місту, десять піястрів—п'ятнадцять лір. Та Юсуф-ефенді дає що місяця три ліри—я теж Гасан, платитиму три ліри, пильнувати будинка від недобрих людей, каже. Як же пильнувати! Звичайно, треба пильнувати кожного будинка. Він і крім цього дає, коли те...

ліри, коли ліру. Минулого місяця надавав цілих дві ліри. І гості його коли розходяться, теж дають в руку, хто десять, хто двадцять піястрів.

Гасан підраховує, скільки минулого місяця йому надавали шановного Юсуфа-ефенді і раз-раз губиться в рахунках: чи те ліри сорок піястрів, чи три ліри сорок п'ять піястрів.

Легше стало жити тепер. Минулого нове вбрання пошила. Синів паша...

течко справили. Гасан так гадає, що цього місяця йому буде нову феску купити. Стара вже дуже погана. Вісім років ходить у ній. Ще перед війною купив. Славна була феска, тепер і китиця обтріпалася, стара її цілком відірвала. І стара феска без китиці цілком поганенька. Облізла, стала якась брудна. Треба нову купити, конче.

А то ще не але було б збити п'ятнадцять лір і купити нові прилад салеппжі. *) Буде хлопець торгувати салепом. Стара добре приготувала салепп, о-о, як добре.

Зекі може за місяць уторгувати на салеппі з п'ять, а може й десять лір чистого прибутку. Все таки поміч, ще й яка. Доведеться поміркувати. Велі—салеппжі рідко коли заходить у наш квартал. І навіть йому тут торгувати? Досить з нього й інших кварталів. Нічого йому сюди ходити. Цілком не його квартал. Гасан піде по всіх будинках, попросить купувати салепп тільки у його Зекі. Еге, конче треба зібрати гроші на салеппний прилад. А може Юсуф-ефенді допоможе? Такий ласкавий чоловік. А що як попросити його? Конче треба попросити...

Заспівали півні. Північ. Гасан схаменився й дуже заступив палицею по камінцях.

— Спить скільки. Бехчі сторожує.

І знову пішов тинятися вулицею.

Але він не доходив уже до далекого кінця від будинку Юсуфа-ефенді. Не доходячи до кінця вулички, ноги самі спиналися й повертали назад. На те у Гасана були свої причини.

По-перше, незабаром почнуть розходитися гості Юсуфа-ефенді. Вони певно ляжуть тепер у святого чоловіка. Між ними й дєрвіш в. І мулли. Минула північ. Незабаром, як завжди, вони почнуть виходити з будинку накшбенді.

А бехчі мов спід землі виростає. Бєрвітає шановних людей, бажає їм щастя, щасливої дороги;

— Алаха—ісмаладик. Сефа гелли. Гюле, бєім, ефендім *).

Та є ще друга причина.

— Чого йому треба, тому осоружую поліціянтів? Я його давно знаю, того Зекі. То—таємний поліс. Дуже великий поліс.

*) Салеппжі—продавець салеппу. Салепп—гаряча рідина, з її приготування з відварених зернят любки та інших рослин Турки п'ють цю юшку залюбки вранці і ввечері. Прилад салеппжі складається з металевого глечика і пояса з гніздами для склянок. Іноді глечик має металевий пояс з круглими отворами, куди вставляється склянки.

**) Алах з вами. Ідіть щасливо. Весело, весело.—Так прощаються.

Де він торік заарештував ференгі*) в кварталі "бехчі Садика. Говорили, що той ференгі скуповував тут золото й вивозив за кордон. Тим то у нас золотих лір не стало. І все подорожчало. А які злочинці! Тільки я не вірю, щоб через те хліб став дорожчий. Я за все своє життя і п'ять раз не тримав у руках золотої ліри. Золото тільки у багатіїв. А хліб їдять усі. Зія-бей страшний чоловік. Відного Садика три місяці в тюрмі тримали. А чим він винуватий? Хіба він міг знати, що ференгі ховається в його кварталі і золото скуповує? Вийшло так, що винуватий. Чого Зія-бей треба від мене? І до чого він присікається? Скажи йому, хто ходить до Юсуфа-ефенді... Хто? Відома річ, що: набожні люде. Старі люде. Гарні люде. Алахові моляться, за бідного бехчі не забувають. Говори йому, як хто виглядає, о якій годині прийшов, коли вийшов... Вже й помолитися не можна добрим людям. Он які часи настали! Кажуть, що в Брусі свяятий нахшбенді закликав кінематограф, щоб правовірних не ругали там гявурськими витребеньками. І що ж воно вийшло! Зійшлися безбожники до кінематографу, а кінематограф узяв та й скрізь землю провалився. Оце недавно Фехті—чоботар розказував. На власні очі, каже, бачив одного бурського мешканця, що послуухав того закляття і не пішов до кінематографу і лишився живий. Зія-бей ще й лякає: не будеш, каже, стежити, лишешся у тюрмі. От і доводиться грішити проти святого чоловіка, проти великодушного ефенді...

Місяць виглянув споза хмари й сріблом залив кінець вулиці. Гасан уже хотів повернути назад, але почув тихий свист. — От і він, проклятий. Тільки згадав про нього, а він уже й тут.

Бехчі покірно поплентався в кінець вулиці. За рогом, у тіні будинка, стояв дебелий турок з чорними грубими вусами, Зія-бей, політичний поліс, той самий, що його відвідини не раз турбували господаря кав'ярні коло Галатської башти, араба Імаїла.

— Скільки народу прийшло сьогодні до Юсуфа?—спитав він бехчі, притягнувши його за рукав до себе, в тінь.

— Зараз порахую, бей-ефенді. Дервіш—раз, Гасан загнув палець, грубий євнух—два, мулла сивобородий—три. Другий мулла, з чорною бородою, кривий—чотири.

— Не мимри. Скільки всіх?

— Зараз порахую, бей-ефенді. Я так не можу... Високий сердитий, що на автомобілі приїздить—чотири. Ні, не чотири, більше. Дервіш—один. Один мулла—два. Другий мулла—три, сердитий—чотири. І ще один був. Теж прийшов ще з самого вечора. Маленький дідусь? Ні, він пізніше прийшов.

Зія-бей нетерпеливо смикнув бехчі за рукав.

— Я тебе наскрізь бачу, старий лесе. Говори мені зараз, інакше відправлю в каракол*), там тобі пам'ять відсвіжать.

— Зія-бей, бей-ефенді, змилуйся, навіщо в каракол? Мені треба сторожувати в своєму кварталі. Я зараз пригадаю собі.

*) Ференгі — власне француз, а в простій мові взагалі чужинець.

**) Поліцейський участок.

(Д а л і б у д е)

Дервіш—один. Один мулла—два. Другий мулла—три. Ой, згадав. Євнух, євнух ще прийшов. Він прийшов з дервішем. Грубий такий. Завжди ходить. Дуже гарний чоловік, набожний чоловік. Бей-ефенді, ти не подумай чого небудь кепського. У тебе мабуть погане на думці. Інакше чого б ти турбувався...

Може ще довго тривала б ця розмова, коли б Зія-бей не свиснув і не покликав тим свистом кількох поліціантів, що виринули немов спід землі.

— Взяти старого балакуна в каракол. Розв'яжіть йому там гарненню язик. Він тримає руку з тими.

— Бей-ефенді,—пробував благати Гасан, але шерхля рука поліса заткала йому рота. Бехчі потягли в участок.

Цілком затихла вуличка, цілком спорожніла. Зія-бей виглянув із-за рога і схаменувся.

— А що, коли постукування бехчі для них умовний сигнал, що все гаразд.

Він тихо свиснув. Знову вискочили поліціанти. Зія-бей сказав кілька слів, і один з полісів тихцем побіг за групою, що вже сховалася, підвівши з собою бехчі Гасана. За яку хвилину він вернувся в підкутою палицею сторожа.

Зія-бей узяв палицю й вистукуючи нею по камінню так самісінько, як вистукував бехчі, пішов вуличкою, ховаючись у тіні будинків з лівого боку, де був будинок Юсуфа-ефенді. Дійшовши до кінця вулички, він зайшов за ріг. Там, притаївшись до стін, нерухомо стояло кільканадцять поліціантів. Назустріч йому, безгучно відділившись від стіни, рушив жандарський офіцер.

— Все гаразд?—спитав Зія-бей.

— Так.

— Тепер усе готово. Той кінець вулиці теж обсаджено. Омер зі своїм відділом обійшов ззаду садами й оточив будинок з подвір'я. Як тільки я свисну, біжіть до будинка й оточуйте його з вулиці. Приготуйте зброю. Хто їх знає, може схочуть стріляти, може спробують прорватися. А втім, я не думаю. Стежте за вікнами. П'ять чоловік зайде в будинок зі мною.

Зія-бей повернувся назад і, вистукуючи палицею, дійшов до будинка Юсуфа-ефенді. Спинився, став прислухатися. Все було тихо. З будинка не чути було ні одного звуку. Тільки кризь густі рами на верхньому поверсі видно було світло в двох крайніх вікнах.

Зія-бей подивився на годинника, з циферблатом, що світився вночі. Було двадцять хвилин на першу.

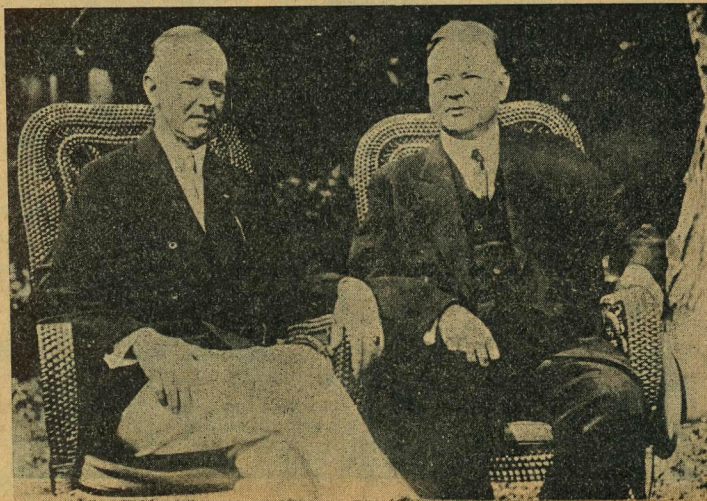
Він тихо й протяжно свиснув. З обидвох кінців вулиці майже безгучно побігли тіні. Через хвилину коло дверей будинка зібралася чоловіка тридцять поліціантів. Пролунала придушена уривчаста команда. З відділу виступило кілька чоловік і підійшли до дверей. Решта стали розстрільною серед вулиці, оточуючи будинок Юсуфа-ефенді.

Зія-бей закликав у замок відмикачку, натиснув,—двері не відчинилися. Вони були на засуві з середини.

Зія-бей наляг плечима, взяв різьблене мідяне кільце, що висіло над замком, і голосно почав стукати ним по мідяній платівці...

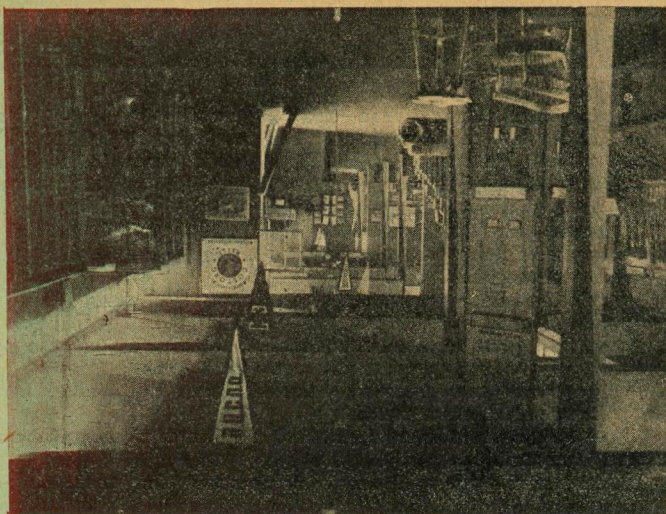
ДО ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА В АМЕРИЦІ

Запекла боротьба за кандидатів на президентський престол "демократичної Америки" закінчилася. Обрано на президента—Гувера, улюбленця й ставленника республіканської партії. Кумедна боротьба "сухого й мокрого", "товстого і тонкого"

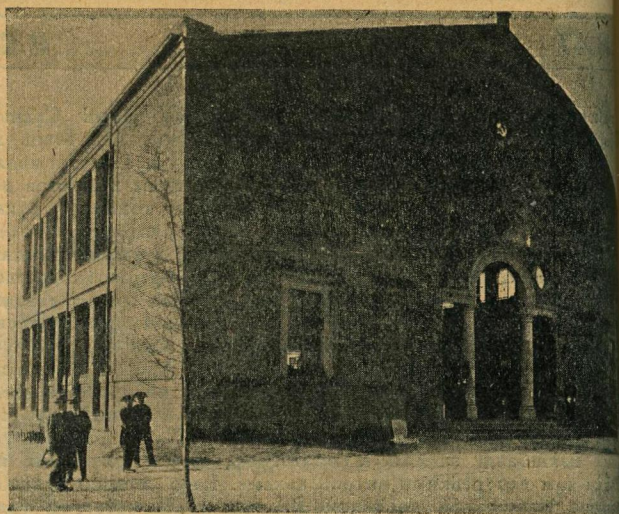

закінчилася. Американські мільярдери за новим головою як і раніше будуть "благоденствувати" в своїй республіці й голосувати за асигнування на воєнні видатки.

На фоті (праворуч) новий президент—Гувер.

Лайпциг. Куток Держмедпромторгу й відділ хемічних продуктів

Виставка в Мілані (Італія). Павільйон СРСР

СРСР НА МІЖНАРОДНІХ ВИСТАВКАХ ЗА КОРДОНОМ

ВСІМ відомо, яке велике значіння має в житті народів зовнішній торг.

Купити що небудь за кордоном, нічого не продаючи, і таким чином, не маючи закордонної валюти, річ неможлива.

Нема такої держави, що мала б усе потрібне і що могла б обійтися без додаткового ввозу закордонних товарів. Тому кожна держава має й певний асортимент імпортованих і експортованих товарів, що провадиться за допомогою ярмарків давно, відомих як найзручніший засіб просунути товари від продавця до покупця.

Для СРСР, на протязі багатьох років війни і блокади відірваного від Західно-Європейських ринків, участь у закордонних ярмарках і виставках диктувала економічна потреба.

Спочатку СРСР намагався використати ярмарки, щоб відкрити перед зацікавленими закордонними колами ті широкі можливості, що їх має в собі ново-народжений торг Союзу.

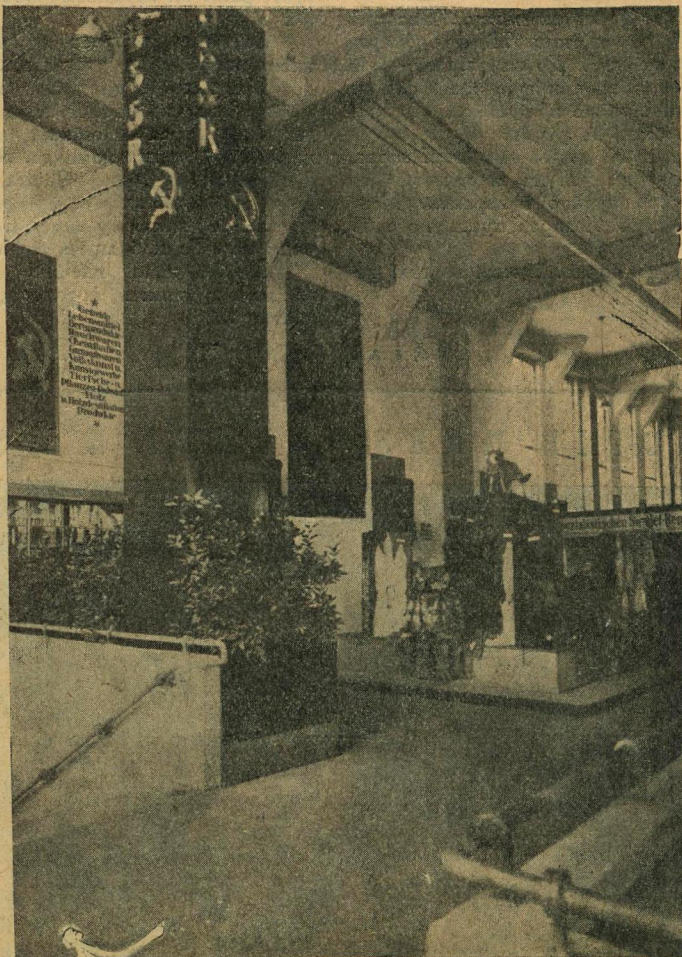
Цієї цілі досяглося не лише демонстраціями зразків експорту, а й живим словом, на ярмаркових святах і банкетах і в безпосередніх зносинах з представниками промисловості й преси, через розповсюдження економічної літератури, що висвітлювала методи торгу і розвіювала той туман, що його нависне поширювали вороги СРСР.

Нині Радянський Союз, виступаючи на ярмарках, ставить перед собою не лише ціль зазнайомити зацікавлені кола зі своїми експортними товарами, а й завдання увійти з ними в безпосередні угоди й прияти нових покупців своїх товарів за виставленими стандартами зразками. Участь СРСР у закордонних ярмар-

ках мала спочатку форму організації інформаційного бюро найбільших ярмарків Західної Європи і лише восени 1922 року зроблено перші спроби виступити в Кенінгсберзі і Лайпцигу з експонатами. В цих виступах були ще хиби.

Через якийсь час наші виставки почали дійсно показувати все те, на що багатий Радянський Союз, як експортер харчових продуктів, тваринної й рослинної сировини, мінеральних копалин то-що.

Виступи СРСР цього року дали нам досить значні комерційні результати.

Кенінгсберг (Німеччина). Павільйон СРСР

На Лайпцигському ярмарку, що відбувся в березні, в павільйоні СРСР було виставлено 30 експонатів, між ними: Експорт-хліб, держторги РСФРР, БСРР, Узб. РСР і УСРР, Мособлсельпром, Ленінградський Олександрівський Харчотрест, Тюменський Харчотрест, Тютюнсировина, Крим-Тютюнсировина, Фанеротрест, Радпольторг, Бірманторг, Бітум-Сланецький Шк реиндикат, Ленжет, Саєлсютотрест, Уралплатина й інші. На жаль, не було тваринно-господарської і сільсько-господарської і сільсько-живної кооперації, Резинотресту і деяких інших.

Звичайно, відсутність деяких експонатів не могла відбитися на різноманітності асортименту репрезентованого експорту.

Зразки товарів було виставлено в такому порядку: хліб, книжки, тютюн, ліс, вовна, льон, жмих, лікарни, тютюн, гріничо-хемічна промисловість, живсировина, нафтові промисловість, фабрики (машини, сірники, вогнегасники, вироби з асбесту), кустарно-художні вироби, філателісти то-що.

Наш павільйон відвідали багато чужинців і спеціально

екскурсії переважно чужоземних відвідувачів уважно й цікаво оглядали наші експонати.

Крім цього увагу гостей притягла до себе демонстрація окремої електричної лампи, недавно винайденої одним нашим інженером.

Ця лампа відрізняється від решти ламп тим, що нею можна і освітлювати кімнату, і викликати підсилення світляних ефектів.

Найбільший комерційний інтерес викликали наші кустарні вироби, лісоматеріали, гірничо-хімічні продукти, свіжа й сушена садовина, цибуля, огірки та горіхи, виставлені Держторгом РСФРР.

На мережки, килими українські дерев'яні вироби, дешеву порцеляну, рязанські скатерки, оренбурзькі хустки та худринський товар складено багато угод з купцями—представниками різних країн.

Дрібні крамарі й представники невеликих меблевих підприємств цікавилися фанерою.

Так само викликали зацікавлення фанерні сидіння й спинки А-б-ла. На сивушну олію зробила пропозицію одна велика фірма—взяти участь у модернізації всієї індустрії перегону дерева.

12 травня цього року в присутності повпреда СРСР у Франції М. Довгалевського, торгпреда П'якова і генерального комісара Союзу РСР Рафалова відкрито радянський павільйон на Паризькій виставці.

На цю виставку притягнуто понад 20 наймогутніших наших організацій, що експортують за кордон різні товари.

З СРСР надіслано різноманітні експонати.

Держторг надіслав багаті колекції садовини, грибів, сушеного гороху, кондитерських виробів, хутра, шкур сировини, пуху та пір'я, кишок та інших товарів.

(Відень. Павільйон СРСР

Париж. Відділ СРСР

Держрибсиндикат крім кав'яру і різних рибних продуктів показує величезну рибу-білугу, осетрину, сеньгу.

Перед цими експонатами спиняється сила цікавих відвідувачів.

„Руські самоцвіти“ і Ново-росецьке виставили в гірничій секції та секції копалин чудові експонати наших українських і сибірських самоцвітів,—графіту, асбесту, цементу, туруханського графіту.

Дуже цікавилися на виставці антрацитом і лікарськими травами. Але особливий успіх припав на долю наших кустарних виробів.

Вельми цікавилися хутрами з білок, багатьох відвідувачів приваблює до себе харчосмаковий відділ.

Тут можна було побачити головним чином представників паризьких гастрономічних фірм.

Павільйон СРСР викликав велику зацікавленість.

Багато народу відвідало цю виставку.

На перших виставках експонати СРСР викликали недовірливе здивування і сумніви. Що далі—більше впевнювалися за кордоном, що виставлені експонати мають тверду базу; робітники і селяне, що відроджують своє господарство, дбають за всі галузі його.

Всі союзні й автономні Республіки надсилали найрізноманітніші експонати.

Кустарні вироби,—особливо такі, як килими, гаптування то що правили закордоном за своєрідну „руську екзотику“ і викликали інтерес широких кол.

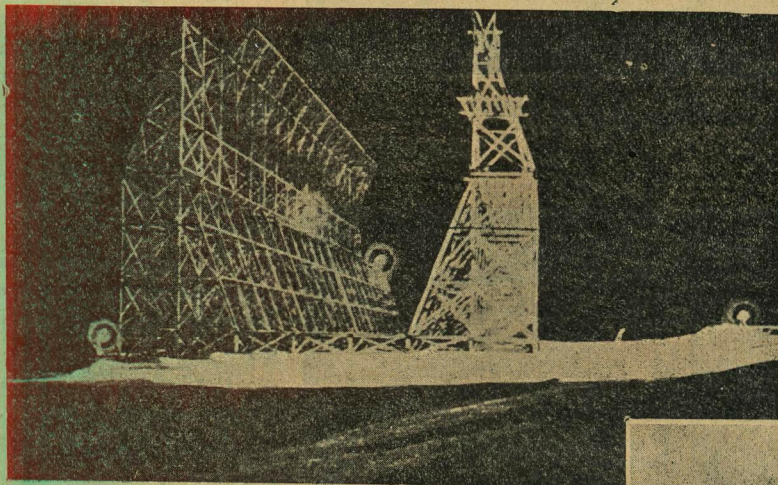
Ляйпциг і Кенігсберг, а цього року Париж побачили багато реальних речей, конкретних свідків росту і досягнень Радянського Союзу.

М. К—о

Дорефьса

З XVI СТОЛІТТЯ почалися перші арктичні експедиції, що ми маємо про них більш-менш докладні відомості. Ці експедиції були викликані тими самими причинами, що й відкриття Америки і взагалі більшість значних географічних відкриттів. Торговельний капітал європейських країн шукав нових ринків і ближчих шляхів до відомих уже тоді азійських ринків. Одні із цих експедицій шукали північно-західного, другі—північносхідного проходів через води Крижаного Океану. Чимало з них кінчили досить трагічно.

Одним із перших там загинув на початку XVII століття англійський мореход Гудсон. Після багаторазової плавання в Крижаному океані в липні 1610 р. Гудсон відкрив протоку, що нині зветься його ім'ям. Але, коли він захотів іти далі на північ, проти нього повстала команда корабля. Гудсона разом із сином та 7-ма його

Будівля ангара в Кінгсбей при світлі прожекторів

однорумцями із складу команди було посаджено на човна, а корабель повернув додому.

Перший, кому довелося зимувати в Арктиці, був голандець Вільям Баренц. Корабель цього відважного морехода XVII стол. було захоплено арктичною зимою несподівано, а потім льоди розчавили корабель. Баренц був примушений зимувати на північно-східному березі Нової землі. У вересні вже почалися сильні холоди. Коли хто підчас роботи брав до рота цвяха, той примерзав до губ і його доводилось оддирати зі шкірою. Доводилось завжди тримати зброю в руках, бо на них нападали білі ведмеді. Найжахливішою була трьохмісячна ніч. Проте команда складалася із міцних, загартованих і сильних людей, що відважно несли тягар цієї зимівлі. Вони оголосили Нову Землю королівством і кинули жеребок, кому бути з них королем. Жеребок витяг корабельний кухар.

Весною Баренц захорів і помер, а матроси того ж року на човнах добилися Голандії. Після того чимало кораблів зимували в Арктиці.

Всі ці зимівлі бували звичайно тяжкими. Люди підчас зимівлі лише їли та спали. Доводилось мерзнути, голодувати та терпіти від цинги і скурбута.

Там загинуло чимало відомих мореходів: Гудсон, брати Кортеріаль, брати Фробішер, Баренц, Берінг, Франклін, Галь, Седов, Амундсен... та чи можна всіх підрахувати, що загинули тут від морозу, тем-

Нансен та Йогансен підчас подорожі до землі Франца Йосипа

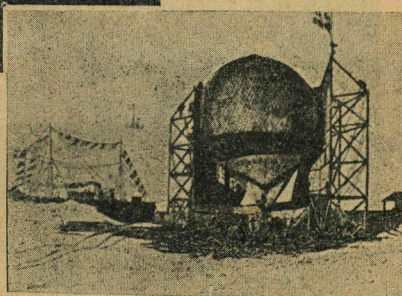

Ф. Нансен

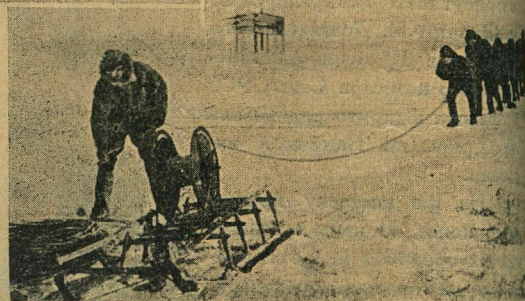
кораблів. Витрачено на ці розшуки було кілька мільйонів. Лише через п'ятнадцять років вдалось експедиції змусити залишити свої кораблі.

добитки експедиції після блукання по кризі та острим кінцем добилися Північної Америки й загинули.

В 1881 р. за пропозицією з дослідників Арктики Вейсманна послано на північ американську експедицію Гріллі. Три роки про-

Повітряний шар Андре

Експедиція Фрама промірює глибину океана.

не було жодних відомостей. Лише наприкінці 1881 року експедиції, що уже розшукувала Гріллі, знайшли 7 членів експедиції з 25.

В серпні 1879 р. корабель „Жанета“ лейтенанта де-Лонга рушив у Крижаний океан, щоб докучати корабель вченого Норденшельда. Вегер розминувся з Норденшельдом, що у липні 1879 року вийшов у Тихий океан будучи першим, що пройшов північно-східним проходом. З серпня 1879 р. до серпня 1881 р. не було жодних відомостей про „Жанету“. В грудні 1881 року з Якутську повідомився воєначальник Де-Ланга у вересні зійшли на беріг біля устья Дже-де-Ланга в березні 1882 р. було знайдено труп де-Лонга з 11 спутників.

Проте, не вважаючи на жодні труднощі, за роком люде перемагали перешкоди невідомої

З А

ржави, р. австро-...
праці... ета дос...
роб... рила земл...
... пошастил...
трагеді... широт...
... до 82° 2...
країни... Альдрі...
... року...
(Нева... 26°... Але...
... 55° С. 1х... д...
... сь... Локвуд...
... XVII... янсен з ек...
... слід...ський праг...
... дію... другий п...
... ської... інтереси...
... травні... різко...
... англій... та чи...
... вих... експедиція...
... мандо... завдан...
... рушам...
... ний...
... північ...
... проход...
... ції...
... нувся...
... експеди...
... лось...

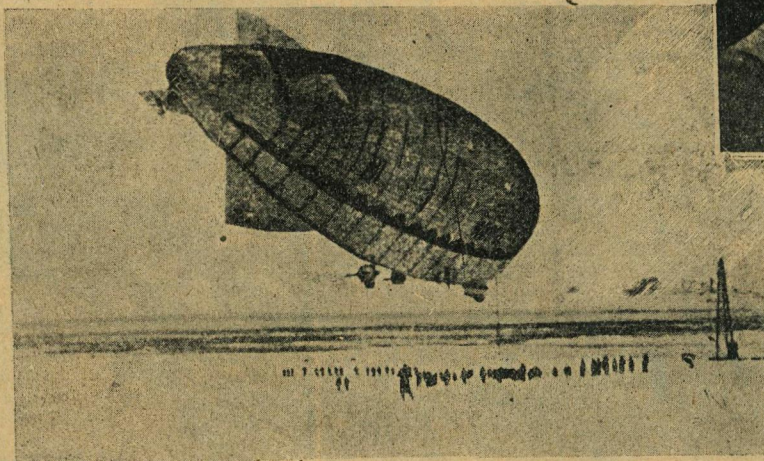
поверта

яко мо...
... вчени...
... нічний...
... досліджу...
... по-пе...
... не з...
... північ...
... у від Б...
... швидко...
... увийти...
... чія пон...
... ігун. На...
... північ...
... до криг...
... океана...
... нинула...
... в льо...
... Мину...
... 84°4'...
... Тоді...
... на со...
... ок...
... росис...
... Треба...
... було...
... 1881 р...
... в грудні 1881 року з Якутську повідомився воєначальник Де-Ланга у вересні зійшли на беріг біля устья Дже-де-Ланга в березні 1882 р. було знайдено труп де-Лонга з 11 спутників.

Впере...
... Легкі...
... Так з...

Арктику

Англо-угорська експедиція Пайера-Ландо досягла $79^{\circ}42'$ північної широти й назвали Франца Йосифа. Ця експедиція встигла по льоду дійти до $83^{\circ}54'$ широти. В 1876 р. корабель „Алерт“ Бондара досягли на санках до 83° . У 1877 р. Маркгам і Паар дійшли до 83° . Але супротивний північний вітер не дав їм іти далі. В 1882 р. лейтенант, сержант Брайнард та ескімоси з експедиції Гріллі викинули американський прапор на $83^{\circ}24'$ північної широти. На початку XIX століття практично всі інтереси торговельного капіталу до Арктики були змінювались інтересами на чисто спортивними. В Арктику йшли експедиції, що мають на меті дослідження або ж спортивну мету.

Ф. Кук

довгу 5-ти місячну полярну ніч. Повесні вони рушили знову в дорогу і нарешті 17 червня 1896 р. зустрілись з англійською експедицією Джексона, що доставила їх до дому.

Нарешті 6 квітня 1909 р. американець Пі-

Дирижабль „Норвегія“ прибуває до Кінгсбея

рі, що протягом 20 років шукав північного полюса, досяг останнього. Слід відзначити, що експедиція Пірі була переважно спортивного, а не наукового характеру...

XX століття характеризується розвитком повітроплавства й авіації. Виникає бажання досягти північного полюса повітряними шляхами. Уже 1897 р. трое відважних шведів: Андре, Стринберг та Френкель з цією метою вилетіли в напрямку до північного полюса на повітряному шарі „Ореа“ і не вернулись назад. Після того була низка спроб досягнути північного полюса повітрям, але кожен раз невдало. Нарешті 10 травня 1926 р. відомий американський літун спортсмен Річард Берд досяг північного полюса на 3-х моторному самолётові „Фоккер“. На другий день, 11 травня, північного полюса досяг дирижабль „Норвегія“ під керуванням Умберто Нобіле та Рійсера Ларсена в супроводі славного Роальда Амундсена.

„Норвегія“ не лише до ягла бігуна, але й перелетіла його і знизилась в Алясці. Це був перший трансарктичний перельот.

В бieżучому 1928 р. 15 квітня американський літун Білкінс вилетів до Аляски, перелетів через північний полюс і знизився на Свальборзі. Після цього північного полюса досяг італійський дирижабль „Італія“, що з ним при повороті трапилась відома всім катастрофа.

встається з північного полюса; зустрічає його Амундсен

мога далі на північ. В 1893 р. молодий норвежець Фрітіоф Нансен вирушив з експедицією до північного полюса.

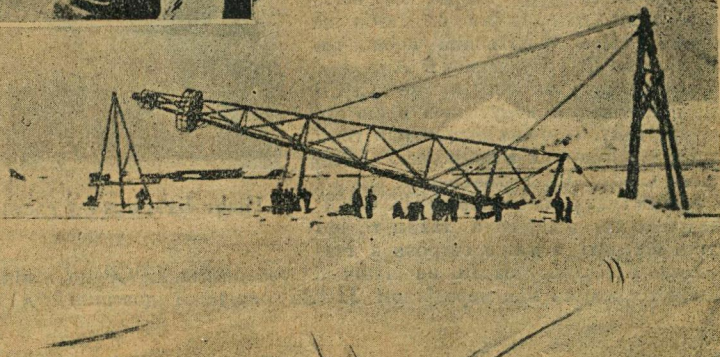
Дізнаючи Арктику він прийшов до таких висновків: простори навколо північного полюса не так, як море, вкриті льодом, і по друге північний полюс іде течія, що несе кригу в напрямку Берингової протоки до Гренландії. Нансен вирішив слідувати цєю течією. Він хотів із своїм кораблем в обійми крижаних просторів і сподівався, що несе корабель разом із льодами через північ. На схід від миса Челюсина приблизно на 80° широти корабель Нансена „Фрам“¹⁾ припинив і оддався на волю невідомих течій Крижана.

одна зима. Але „Фрам“ продовжував залишатись на льоду і вони поволі волокли його за собою на тривалу ще одна зима-ніч. Весною 1895 р. „Фрам“ досяг північної широти. Але його почало відносити на захід. Нансен, взявши з собою члена експедиції Йогансена, поїхав в напрямку до полюса. Відважним мандрівникам досягти $86^{\circ}13', 39''$ Далі йти було неможливо. Нерівний лід, частина собак уже загинула, харчів залишалось мало, було повертатись назад. Але куди назад? Адже де був полюс невідомо. Його дрейфували льоди і несли на захід.

Вони йшли в напрямку до землі Франца Йосифа, щоб відтіляти її. Але відійти до Свальборгу²⁾. Лише наприкінці серпня до них до невідомого тоді острова, що потім дістав назву Аляска. На цій невідомій землі їм довелося провести

Пірі

Піднімають причальну щоглу для дирижабля „Норвегія“

з складних ескімоських човнів. Арктика тепер Шпітсберген.

Проф. Самойлович і пілот Бабушкин у Харкові

В 1929 р. через північний полюс полетить німецький капітан Еккер на дирижаблі „LZ“-127, що буде (вп'ятеро більший за „Італію“.

XX століття характеризується політичною боротьбою за володіння арктичними просторами. Не наукові, а політичні й економічні інтереси в першу чергу викликали інтерес до трансарктичних перельотів. Останні роки довели можливість організації регулярних трансарктичних перельотів. Авіаційний досвід показує, що трансарктичні перельоти більш можливі, ніж трансатлантичні. Метеорологічні умови перельотів через Атлантичний океан значно важчі, ніж ті ж умови перельотів через Арктику. До того ж на Атлантичному океані немає де поставити проміжні станції в той час, як в Арктиці їх можна зорганізувати на островах та кригах.

За проектом Вальтера Брунса, (його зараз опрацьовують в „Міжнародному Т-ві вивчення Арктики“) за допомогою повітряного корабля подорож від Амстердама до Сан-Франциско, що нині забирає 12 днів, від Амстердама до Іокогами, що забирає 45 днів через Суец і 15 днів через Сибір, забиратиме 5—6 днів. Коштуватиме подорож лише на 25% дорожче. Для обслуговування цієї лінії передбачається побудувати дирижаблі типу „Цепелін“ 150 тис. куб. метрів газомісткості з 7 моторами разом в 3 тис. кінських сил. Такий дирижабль братиме 50 пасажирів і 10 тис. кгр. вантажу.

В наші часи, коли авіаційні шляхи набирають величезної ваги і коли між найбільшими державами світу починається боротьба за ці шляхи, ми незабаром станемо свідками боротьби за трансарктичний повітряний шлях, що сполучатиме Європу, Азію й Америку. Очевидно, що так чи інакше СРСР буде примушений втрутитись в цю боротьбу тому, що найбільші простори Арктики збігаються з береговою лінією нашого Союзу. Слід зазначити, що в д. 15 червня 1926 р постановою ЦК СРСР оголошено всі відкриті а також ті, що будуть відкриті землі й острови в північному Крижаному океані на північ від узбережжя СРСР до північного полюса між меридіаном $32^{\circ}4'35''$ східної довжини

Пілот Бабушкин у гостях у Харківських дітей. В горі—ловля білих ведмедів командою „Седов“

від Грінвіча і меридіаном $168^{\circ}49'32''$ західної довжини—воєні діннями СРСР.

М. Трубакін

КОРОБКИ

Нарис М. Димного

КОРОБКИ від мила, пудри, ліків, кондитерських виробів—скільки їх що дня купуєте ви, читачу?

Скільки їх, маленьких і великих, круглих і квадратних, білих, солом'яно-картонних і різно-кольорових коробок нищите ви що дня, використавши те, що було в них?

Навіть приблизно не можна підрахувати кількість їх.

Чи задумувався хто небудь над питанням:—звідки вони беруться, ці розмаїті коробки?

„Далеко від центру столиці, в глухому Балашівському заулку, в буд. № 17, поблизу клубу „Металіст“ і Балашівського вокзалу—притулилася картонажна фабрика тресту „Харків-Друк“.

Фабрика тут недавно.

Рініше вона містилася десь у місті.

Початок свій вона бере приблизно з 1890 р., з того часу, коли особливо гостро відчувалася потреба в різних футлярах, особливо медичних.

Для численних приватних аптек і аптекарських магазинів, кондитерських майстерень пристосували своє виробництво столічні купці Гофман і Дуель. Прізвища цих фабрикантів були не менш популярні, ніж цукерки Жоржа Бормана і кава Ван-Гутена, бо їхні прізвища друковано на кожній коробці. Ступеньо фабрика збільшувалася, поповнювала своє устаткування вартістими найновіших конструкцій. Підприємці поширювали свої промислові плани, одночасно поповнюючи біжучі рахунки в держбанках, і дорожче, рік-у-рік, платили в святкові дні за місця в синагозі.

В спадщину сімнадцятому рокові приватники лишили майже голий будинок і пару вартатів. Запаси паперу, картону й іншого матеріалу хитрі підприємці хутко ліквідували.

В 1923 р. фабрика переходить у руки хазяїна місцевої промисловості—ХВМП. Оборотний капітал ледве досягав 500 крб. На фабриці було всього 17 робітників.

ХВМП провів політику злиття дрібних картонажних, що були при деяких фабриках Харкова. В наслідок цього злиття перша картонажна фабрика розширилась і тепер 100 робітників виробляють 5.500 тис. коробок на рік, а оборот фабрики перевищує 150 тис. крб.

Коробки на цій фабриці роблять легко і хутко завдяки конвеєрній сис-

темі і сталому нормуванню. Закройний відділ ріже картон та папір на шматки потрібного розміру. Штампувальний—дає паперові й картонові первісне оформлення коробки. Звідси заготовки передаються або до зшивальної, де чотири робітничі на машинах шують дротом,—або до ручного відділу.

Тут десятки робітниць, проооблюючи найнезначнішу роботу, безперервно, на протязі цілого дня, пропускають десятки тисяч готових коробок. Пальці їхні такі спритні, а око так досвідчене, що певнання коробок зовсім не буває.

При картонажній фабриці є своя друкарня, що робить різні написи.

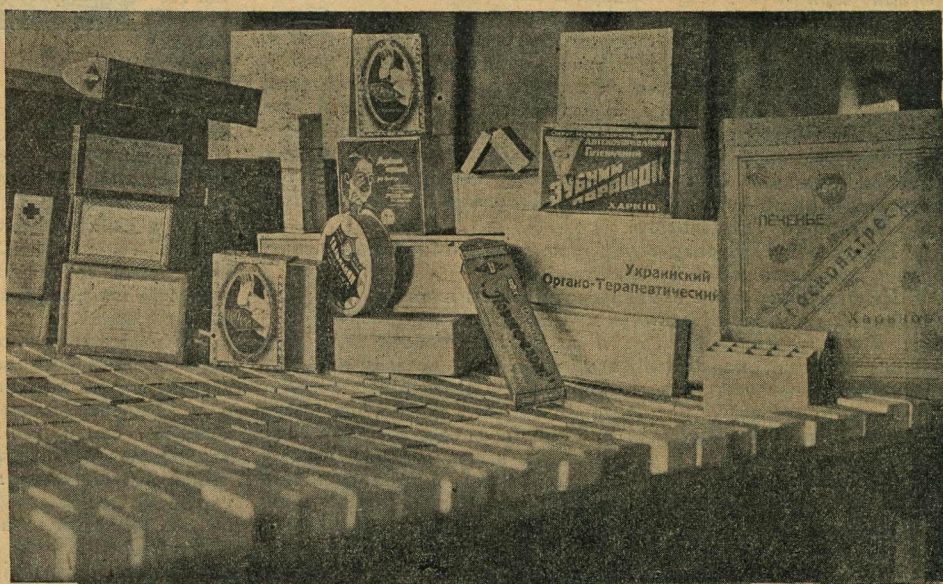
Зараз картонажні відділи Кутузівки і Держкондитресту передається 1-й фабриці.

Одночасно йдуть переговори про переведення сюди двох картонажних відділів в Тююконтресту і фабрики 8 березня.

Цю постанову треба вігати тим більше, що 1 фабрика має великий успіх далеко за межами України.

Щоб уявити собі суть цієї фабрики, її успіхи і досягнення, досить сказати, що такі далекі місця, як Дагестан, Ростов, Москва—дають замовлення виключно 1-й картонажній фабриці.

М. Д.

Херсон 1787 р. Карт. Ф. Я. Алексєєва

Кол. арсенал, зараз Бупр

19 вересня біжучого року Херсон відсвяткував свій стоїа-тдесятилітній ювілей.

Руські поміщики, зорганізувавшись за Катерини II у вільно-економічне т-во, давно леліали мрію заволодіти північними берегами Чорного моря, щоб відкрити шлях українській пшениці. Після Кучук-Кайнарджинського миру ця мрія нарешті збулася і Росія заволоділа всім простором земель між Бугом і Доном. Склавши мир, уряд Катерини зразу заходився коло зміцнення своїх надбань та створення чорноморської флоти. Перевести в життя всі ті заходи доручено було „Велеліпному князеві Тавриди“. Указ Катерини від 22 червня на ім'я Потьомкіна звелів йому розпочати будову міста й корабельні „в месте к сему удобном, назначая оное по соображению выгод морских и сухопутных“. Місто вирішили назвати Херсоном на пам'ять старого Херсонеса Таврійського.

19 вересня 1778 року серед дуже врочистої обстановки відбулися закладини міста й корабельні.

На будівника міста призначено відомого сина „арапа Петра Великого“, генерал-дейхмайстра флоти Івана Абрамовича Ганібала. Він дуже енергійно взявся за роботу. Роботи над будівництвом твердині, корабельні, адміралтейства, не зважаючи на пізню пору розпочато того ж самого року. Потьомкін не жалів ні людей, ні грошей. Крім чотирьох піхотних полків, що будували фортецю, сюди зганяли робітників з усіх кінців Росії. Працювати доводилося їм у неймовірно важких умовах, бо краї був цілком безлюдний. Але найбільше лихо-це були хвороби: малярія, тиф. Люде гинули тисячами, як це видно з повідомлень Ганібалових. Граф Сегюр передає цікаву розмову свою з Йосипом II, що відвідав Херсон укупі з Катериною в 1778 році. Розмова торкнулася діяльності князя Потьомкіна в зв'язку

з побудованям м. Херсона. Йосип II охарактеризував усі Потьомкінські замисли, як бажання створити лише ефект. „Тр сказав він, цілком не жаліють ні грошей, ві людей, гадаючи, що все можна здійснити. Ми в Німеччині або в Франції не зважились би розпорати того, що тут робиться. Володар рабів не казує, а раби працюють. Їм або цілком не платять, або платять мало. Їх годують кепсько, але вони не скаржаться. Я знаю, що на протязі трьох років у цих новонабраних губернях через втому та шкідливий клімат тих заболочених місць вимерло біля 50 тис. людей.

В таких умовах проходила робота над будівництвом „моллого Херсонського велетня“—так називала Херсон Катерина в своїх листах до Потьомкіна.

„Молодий велетень“, як і все те, за що брався Потьомкін, коштував скарбниці величезні суми—багато десятків мільонів карбованців. Перегортаючи ордери князя Потьомкіна, частенько можна натрапити на великі суми, асигновані на ті чи інші потреби. Можна там побачити такі суми як 100 тисяч, 200 тисяч, 50 тис. Нічого й казати, що казнокрадство досягло надзвичайних розмірів. Кінець кінцем усі кради з казенної скрині, скільки хто міг. Кради всі—і великі чини і малі. Але найбільше за

всіх відзначився Ганібалів заступник полковник Ганс. В листі до нього Потьомкін дуже делікатно писав про це: „Мене дуже дивує, що замість скінченого госпітала, як ви мене запевняли, виходить, що його ще й не розпочато“.

Так чи сяк, але завдяки стійкості Потьомкіна і надлюдській праці десятків тисяч підлеглих йому людей Херсон ріс не днями, а годинами. Як швидко відбувалися роботи, видно хоча б з того, що через рік після закладин міста на стапелях Херсонської корабельні вже стояв 66-гарматний фрегат „Славя Катерини“.

Місто ділилося на шість частин: фортеця, грецький форштат (власне місто), військовий форштат, північний форштат, передмістя Забалка і Сухарна назване так через те, що там було багато печей, де сушили сухарі для армії і флоти. Фортеця складалася з низки бастіонів з ревелінами й цитаделі. Одним боком фортеця була звернена до Дніпра.

Місто швидко заселялося і Потьомкін через своїх емісарів викликав туди переселенців з Молдавії, Волини, Німеччини й Польщі. Відчуваючи велику потребу в досвідчених моряках і робітниках—корабельних будівельниках, Потьомкін виписав партію італійців з Ліворна, що довгий час працювали на Херсонській корабельні. Після того, як зайнято Крим у 1783 році, в Херсоні почали осідати греки та караїми. Багато народів переселялося сюди з середини Росії в Україну, особливо—старообрядців. Щоб заохотити переселенців, оголошено навіть спеціального маніфесту.

Катерининський собор, збудований Ганібалом

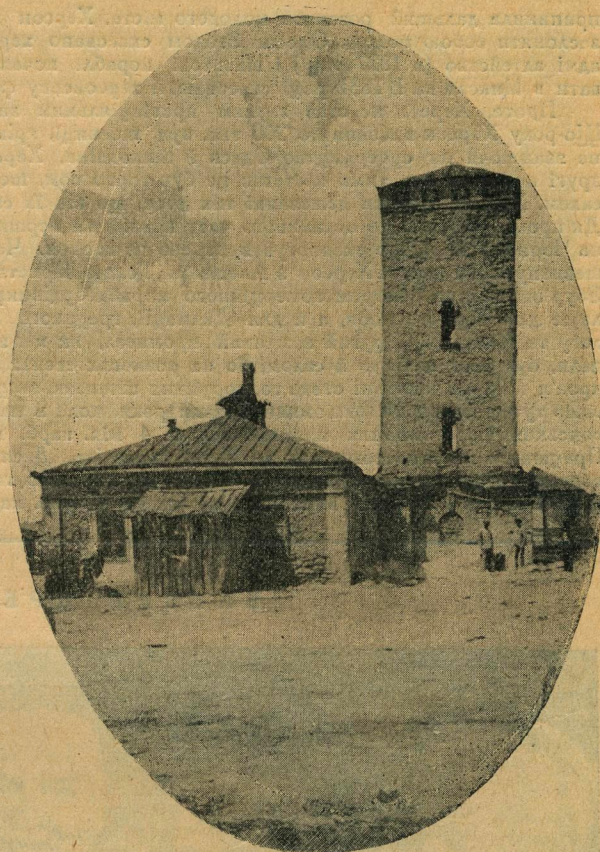
м давалося амністією втікачам, злочинцям, кріпакам, дезертирам, коли вони поселялися на нових місцях. Уряд гойною рукою роздавав землю поміщикам, зобов'язуючи їх заселити ті землі на протязі певного часу кріпаками-селянами. Звідти й пішли колишні великі Херсонські поміщики: Мордвинови, Комстадіуси, Фалєєви та інші. Коло 1784 року населення Херсону вкупі з залогою складало щось із 15 тис. чоловіка. Головна маса населення це було, розуміється, військо та майстри. Самих лише ремісників було понад 3 тис. чоловіка. Процент жіночого населення як у місті, так і в усій країні був дуже незначний, через те з розпорядження Потьомкіна в Польщу було вислано спеціальних вербовників, що мали доставляти переселенцям жінок. За кожну таку доставлену дівчину вербовник діставав 5 карб. комісійних. Щоб якось ліквідувати цю своєрідну жіночу козаку, Потьомкін, як повідомляв у 1785 році пруський дипломат Герц, мав намір оголосити по всій Росії набір тисяч дівчат, щоб видати їх заміж за колоністів.

Херсон, як портове місто на великій судноплавній річці, став комо-рою для тих товарів, що їх привозили сюди і з закордону і з внутрішніх місцевостей Росії. Багато закордонних фірм мали в Херсоні свої філії. Вивозили з Херсону пшеницю, дрова, висилаючи їх сплавом через Дніпрові пороги, вовну, прядиво, сало. Ввозили галантерію, сукно, вина, прованську олію, садовину та предмети розкошів. На жаль, точних цифр про торг Херсону в перші роки його існування ми не маємо. Найпевніші цифри, що ними ми можемо орудувати, починаються лише з 90-х років. В 1794 році з Херсона вийшло 80 кораблів з товарами на суму 148.433 карб. — це тоді, коли Херсон мав таких дужих конкурентів, як Очаків (з 1788 року) та Миколаїв (заснований у 1789 р.). З Очакова в тому самому 1794 році вийшло 55 кораблів з товарами на суму 209.321 карб. а з Миколаєва 62 кораблі, що вивезли товарів на 106.52 карб. Певне одно, що в перші роки вивіз із Херсона був ще більший. Перший корабель, що вийшов з товарами за кордон, відправлено на другий рік після заснування міста. Корабель належав одному з найенергійніших приятелів Потьомкіна, генералові Фалєєву. З усього було видно, що Херсон має всі дані стати великим торговельним центром, але чума, що вибухла в 1783 р., значно затримала дальший його розвиток. Чума набрала зразу величезних розмірів. На протязі кількох місяців вимерла значна частина населення, решта, не зважаючи на суворий карантин, розбіглася. Особливо багато жертв було серед війська, бо салдати жили в тісних землянках у неймовірних анти-санітарних умовах, що їх ми тепер навіть уявити собі не можемо. Яка велика була смертність серед населення, видно з того, що заступник полковника Гакса, інженер-полковник Косяков, доносив рапортом начальству, що десять будинків, виведених казною для поселенців, стоять порожні, бо мешканці їхні з родинами вимерли.

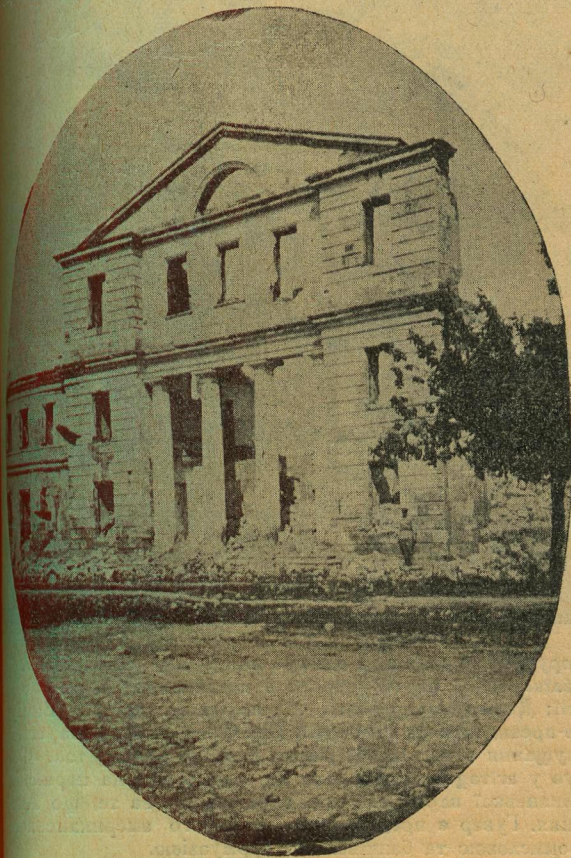
В 1787 році Херсон відвідала Катерина II. З нею приїхав австрійський імператор Йосип II, племінник польського короля Йосип Понятовський, Потьомкін і послі.

Ніколи ще Херсон не бачив у своїх стінах такого „блисучого товариства“ і, маємо надію, ніколи не побачить. Катерина пробула в Херсоні п'ять днів, у її присутності слухано три лівійні кораблі, з них один був 80-ти гарматний фрегат „Йосип II“. Перед своїм від'їздом Катерина дарувала народові низку „ласк“: панів офіцерів підвищено на один щабель, а нижні чини та бурлаки, що тягли волоком по Дніпру її галери, дістали по 5 карб. на горілку.

Друга турецька війна, що розпочалася зараз після від'їзду Катерини, дуже відбилася на житті Херсону, а смерть могутнього покровителя Херсону князя Потьомкіна, що заскочила його в 1791 році,

Стара водонапорна вежа. Збудовано її на початку минулого віку

Руїни палацу Потьомкіна

Старий Херсон. Базарний майдан. З карт. худ. В. Курнакова

припинила дальший розвиток молодого міста. Херсон починає з'єднувати собою молода Одеса. Згодом скасовано херсонське адміралтейство (в 1827 році) і військові кораблі почали будувати в Миколаєві. В 1831 році скасовано й херсонську фортецю.

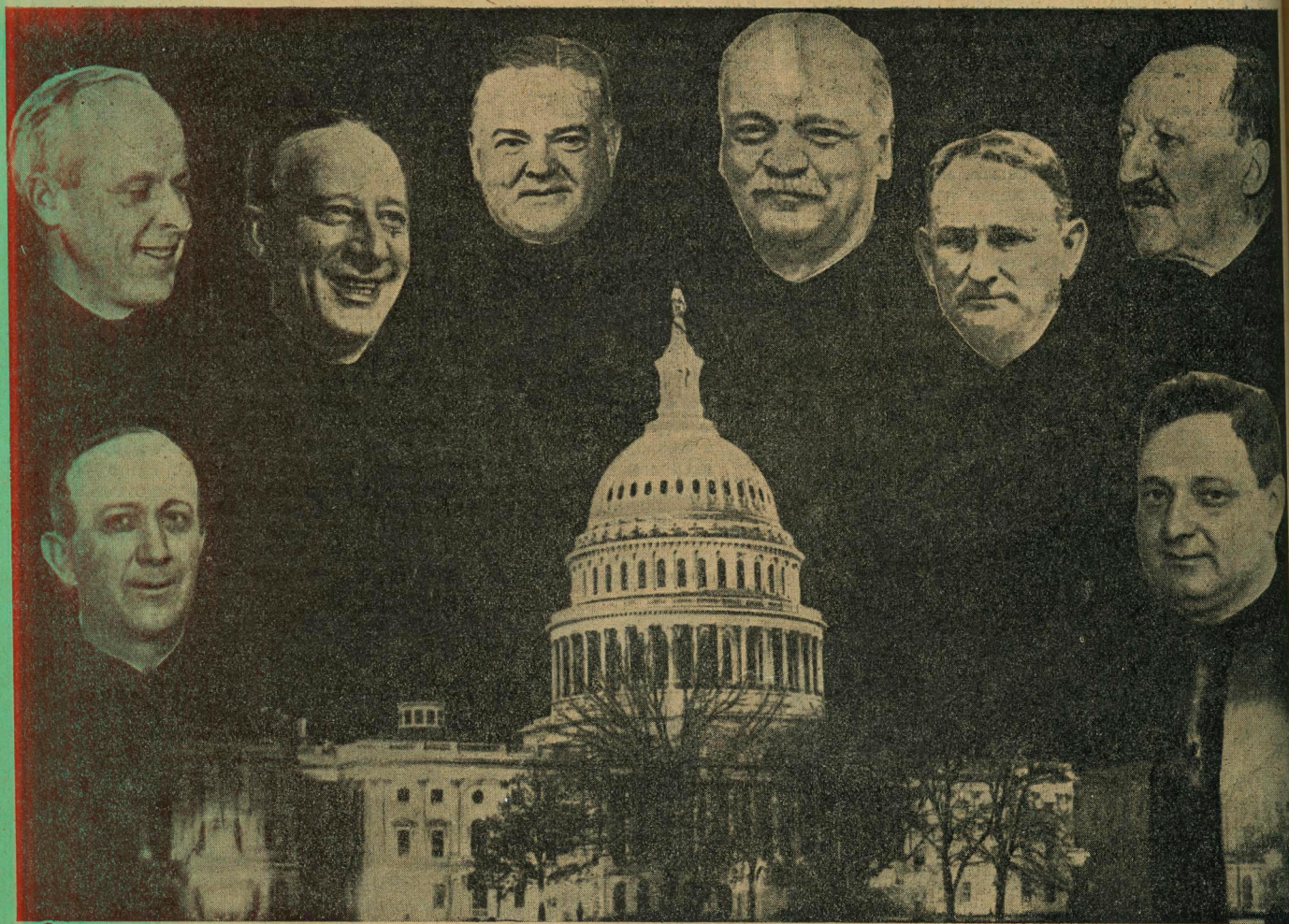
Проте, Херсон не став глухим провінціальним закутком. Що-року Херсон вивозив до 200 тис. пуд. пшениці, крім цього, не зважаючи на суперництво Одеси й Миколаєва, Херсон має другі переваги над тими містами: це був торг лісом, шерстю та салом. Херсон завдяки дешевизні тих дров, що він їх сплавляв Дніпром, завжди й до останнього часу правив за перший порт на Чорному морі, що експортував дерево за кордон. Через дешевизну свого дерева Херсон з Алешками, Голою Пристанню та Збурвкою став центром комерційного кораблебудівництва не лише для Чорного моря, а й для Далмації, грецького Архіпелагу та Анатолії. Другий важливий промисел, як ми вже згадали, був торг шерстю й салом, бо на розлогих степах Наддніпров'я паслися численні стада тонкорунних шпанськ. овець, що їх завів тут далековорий Потьомкін. Бували роки, коли в на 11 херсонських шерстомийнях промивалося на 4 міл. карб. шерsti. Працювало на шерстомийнях до 3 тис. чоловіка. Десять херсонських салганів витоплювали що-року від 12 до 15 тис. пуд. сала, а шість свічарень виробляло на рік на 15 тис. карб. сві-

чок. Які дешеві були в Херсоні свічки, можна міркувати з того, що вулиці Херсону до 60-х років освітлювано сальними свічками.

Минуло 150 років з часу заснування Херсона—строк малий для життя хоча б якого міста. Виникнувши з римсько-великого самодура-мрійника, Херсон багато де чого зазнав за 150 років свого існування. Він бачив чуму, голод, холеру, він пам'ятає страшну турецьку війну і кривавий штурм Очакова, що під його грізними стінами лягли кістками перші херсонські будівники. Місто збудовано на кістках десятків тисяч салдатів, робітників і селян, що їх немилосердно зганяв уряд Катерини, прямуючи до своєї ефемерної мети,—вигнати турків з Європи. Багато пережив Херсон і потім, у дні громадянської війни, коли він, здається, місто на Україні. Він бачив страхіття французько-грецької окупації, коли греки, покидаючи його, спалили в амбарах порту 500 мирних громадян. Довго пам'ятатиме Херсон і жахливий голодний 1921 рік, коли населення Херсону зменшилося майже наполовину. Але все це тепер далеко лишилося позаду... Тепер на порозі 12-го року радянської влади херсонський пролетаріат відбудував своє місто й своє господарство, передавши своє минуле історії...

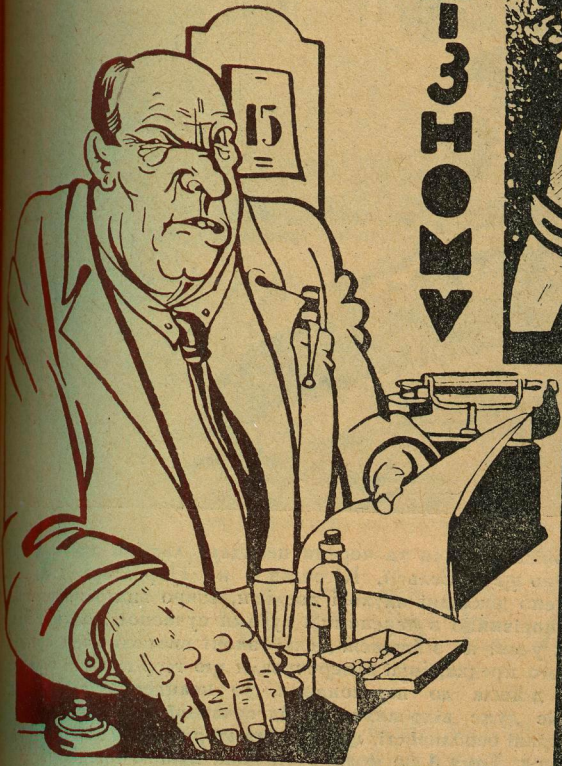
А. Петражицький.

ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА В АМЕРИЦІ

Кандидати в президенти й віце-президенти від різних партій. Вгорі (ліворуч)—Норман Томас—канд. від соціалістичної партії; Сміт—канд. від демократичної партії; Гувер—канд. від республіканської партії (обрано в президенти); Кув'єтс—канд. від республіканської партії; Робінзон—канд. від демократ. партії; Джеймс Мауер—канд. від соціаліст. партії. Внизу, ліворуч—т. Фостер—кандидат від компартії; праворуч—т. Гітлоу—канд. у віце-президенти від компартії. Тов. Фостера було заарештовано на передвиборчому мітингу, коли він виступив з промовою проти знущання з негрів. За кілька днів до арешту тов. Фостера американські фашисти мали намір „із'явити“ тов. Гітлоу, коли він був у агітаційній подорожі. Як відомо вже, на перших виборах обрано на президента Гувера. Вибори цього представника республіканської партії свідчить перш за все за те, що Американська буржуазія має намір вперто боротися за своє всесвітнє панування. Гувер є представником молодого американського імперіалізму. На пост президента його висунуто великою промисловою та банківською буржуазією.

АКЦІОНАРИ

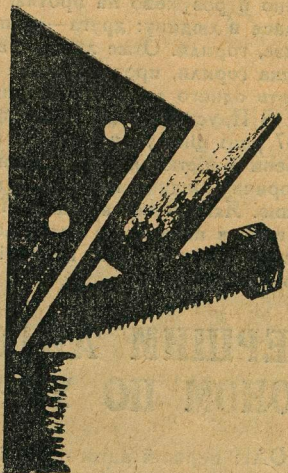
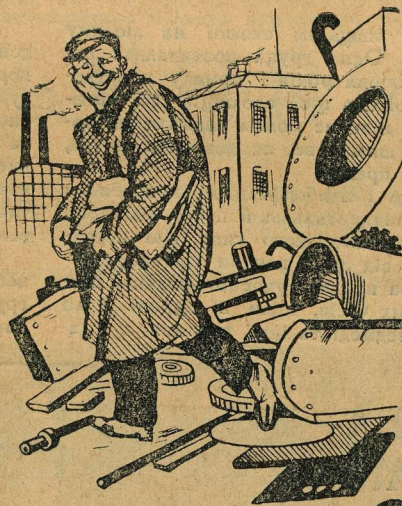
„ЖЕРТВА ВЕЧІРНЯ“

Бюрократ: Горе з цією кампанією, та й годі. Зібрав 20 ф. лому, сам загубив 2 пуди. Ізза цього чавуну доводиться пити за... Замучили геть чисто!..

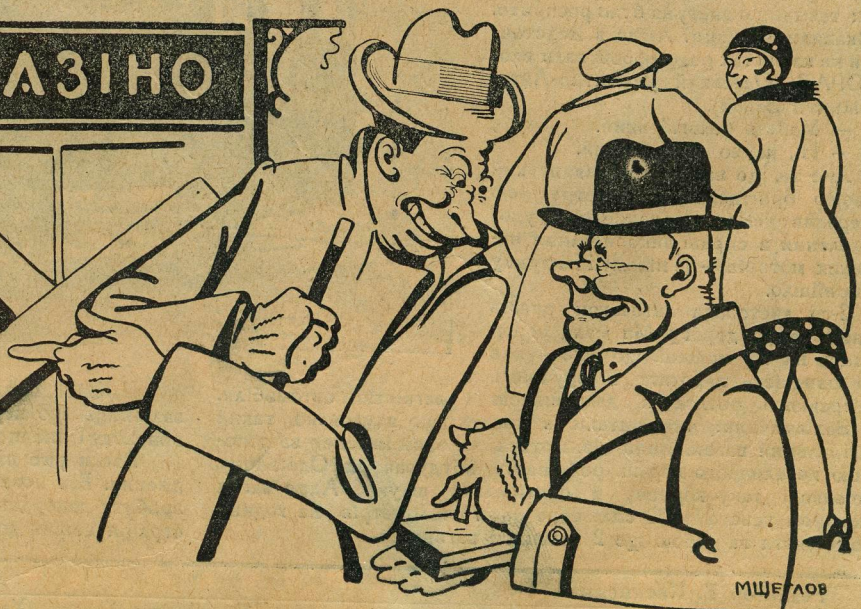
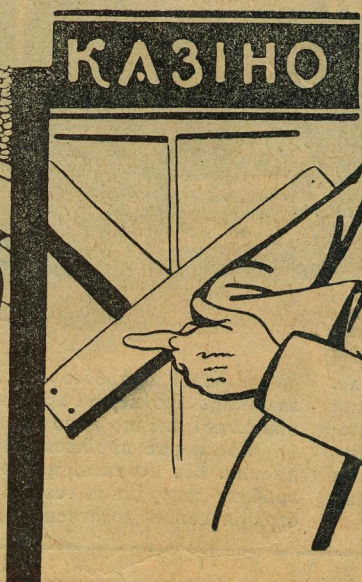
СВІЖИЙ МАТЕРІАЛ

— А наш майстер підходяща людина для цієї кампанії: і кулак у нього залізний і голова чавунна, — простісенько тобі в лом пустити!..

ДОЧЕКАЛИСЯ ТАКИ

Господарник: Добре, що кінець кінцем цю кампанію провели, бо з часом і до заводу не пройти.

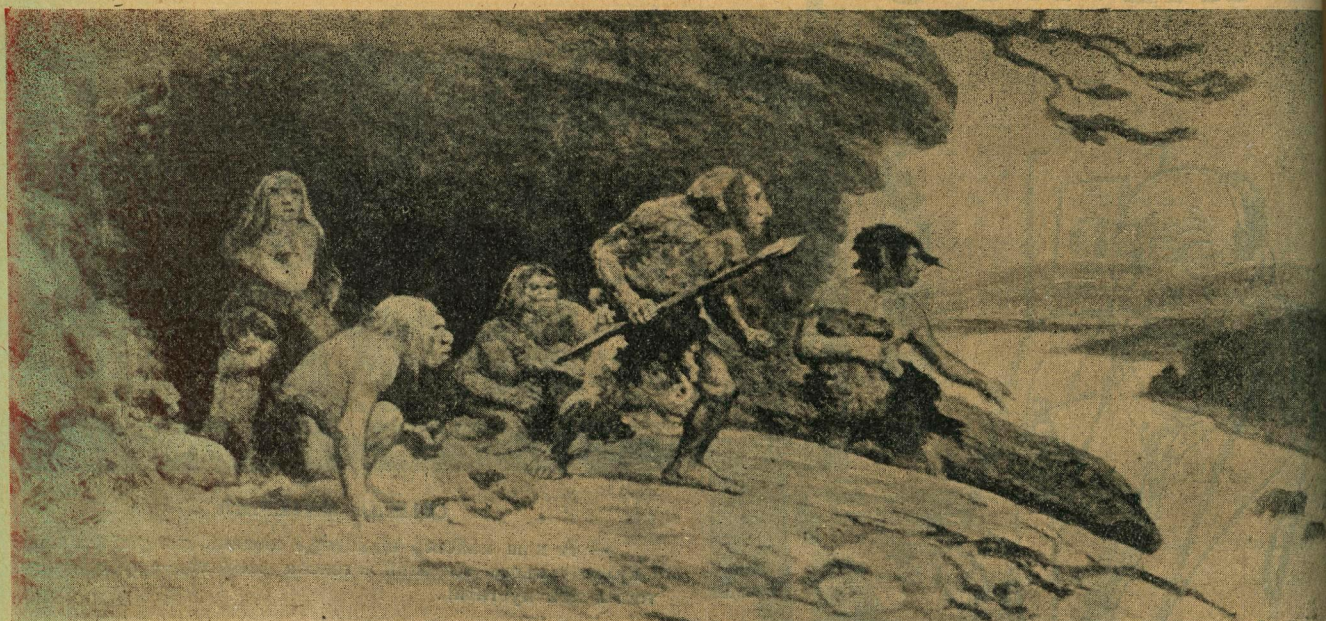

МЩЕЛОВ

Виробляють лом

Круп'є: Та ми ще півроку тому здали свою „железку“ на лом

НЕАНДЕРТАЛЬСЬКА ЛЮДИНА

Багато мільонів років тому нащадки схожої на людину маппи розділилися на дві групи. Одна група розвивалася фізично й розумово на протязі мільона років і подалу перетворювалася в людину; друга—не пройшла цієї еволюції. Це шимпанзе, горили. Отже людину аж ніяк не можна вважати за нащадка горили, проте людина й шимпанзе, як доводить наука, мають одного спільного старого предка.

В Пруссії, між Дусельдорфом і Ельберфельдом зроблено в 1857 році цікаву знахідку. В Неандертальській печері знайдено черепи й кістки якогось дивного людського типу. Цю передісторичну людину названо було від цієї печери Неандертальською. Якийсь час вважали її за предка сучасної людини. Жила вона в печерах за тих далеких часів, коли в Європі були мастодонти, носороги, печерні ведмеді та інші тварини, що давно вже вимерли.

Пізніше кістки та черепи неандертальської людини знайдено було ще в Бельгії, Югославії, на Гібралтарі. Над цим переведено докладні наукові дослідження, точно вимірено черепні зуби і порівняно з черепами і зубами сучасної людини. В сновках учені не зійшлися. Деякі вчені вважали неандертальця за нашого предка, інші заперечували цю теорію. Нині більшість вчених дійшла до переконання, що неандертальська людина хоч і не дуже відрізняється від сучасної людини, проте не має таких яскравих особливостей, що їх не спостерігається ні в одній сучасній расі. Тому й не може бути вона нашим предком.

Та окрема відміна людини—неандерталець, зі слабо розвиненим розумом і незграбними руками, не зважаючи на свою грубу силу, не могла витримати боротьби з спритнішими людьми сучасної людини й мусила вимерти.

Е. Карлсон

ПЕРШИМ АВТОВАГОНОМ ПО УКРАЇНІ

КОЛИ перший автовагон без радіаторів і довгої передачі, сконструйований інженером Диренковим, плавно подався до рампи Одеського вокзалу, всі заворушилися. Вагон як вагон—з буферами і зчепленнями, а ходить сам. Почали розпитувати і, коли таємницю двигуна було розкрито, зацікавилися іншим. Люде з молоточками на кашкетах розшифровували слово ОРАЗ Одеський Ремонтно-Автомобільний Завод).

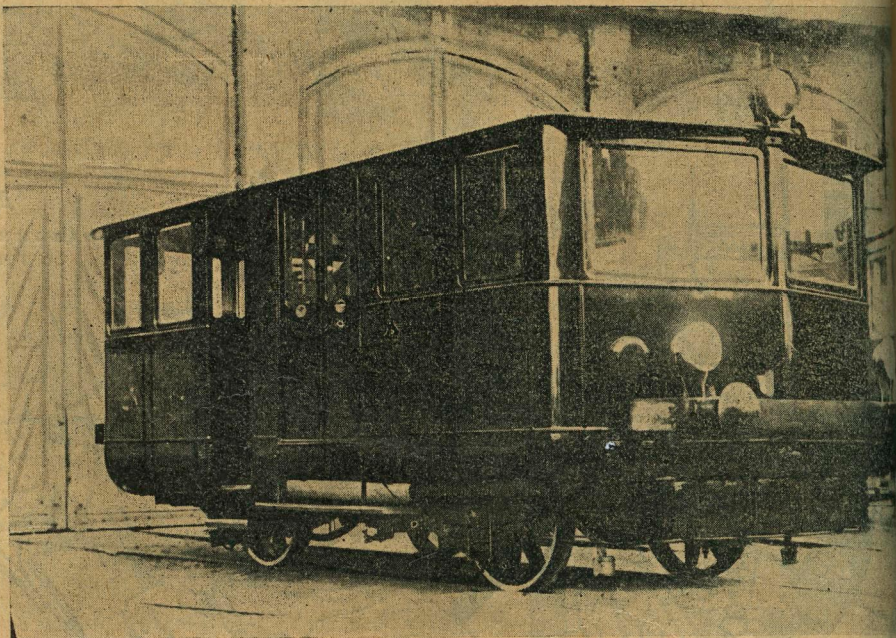
— Мабуть бельгійський.

— Ні, певно англійський.

Але те, що вагон наш радянський і своєю оригінальною конструкцією випередив усі навіть закордонні удосконалень в справі використання невеликих моторів,—це нікому і на думку не прийшло.

2-го листопада автовагон рушив у свою першу дорогу. Ми мали перші поїхати на тій машині, що об'єднує в собі швидкість паротяга й зручність кур'єрського потяга з дешевизною і легкістю автомобіля.

Залізничники вже читали в газеті, що збудовано такий оригінальний вагон. Вони дізнаються, як один інженер за допомогою невеличкого гуртка робітників збудував на Одеському авто заводі таку корисну й оригінальну штуку. Адже вагон з мотором усього в 22 силі бере по 75 кілометрів на годину і може тягти за собою ще 2 залізничні вагони.

В Києві випробовує вагон правління Південно-західної залізниці, що перше зрозуміло величезну перевагу цього нововинаходу і значно допомогло здійснити його.

Вагон уже пройшов 1500 кілометрів без жодного пошкодження. Він показав, що те потрібне й корисне, чого не могли зробити закордонна техніка—зробили ми. А це найкраща історія наших досягнень до ХІ-го Жовтня.

М. Єфетов

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ

от 3-х РУБЛЕЙ

ВЫСЛАЮТСЯ
НАЛОЖЕННЫМ
ПЛАТЕЖОМ

Контorsk. ул. (Красно-
октябрьская), № 5,
Рыбальченко

НОВАЯ КНИГА САМОУЧИТЕЛЬ КРОЙКИ МУЖСКОГО ПЛАТЬЯ

с 73 РИСУНКАМИ и ЧЕРТЕЖАМИ

Цена 1 руб. 80 коп., с пересылкой 2 р.

Москва, ул. Герцена, 22-42.

Книжный склад „КНИГОВЕД“

КУСТТОРГ

(б. ВСНХ РСФСР)

Москва, Леонтьевский, 7,
и Петровка, 12.

В БОЛЬШОМ ВЫБОРЕ: игрушки и игры для всех возрастов, научные забавы, этно-графические игрушки, детские военные игры, строительные ящики, художественные пеналы и чернильницы, украинские глиняные вазы для рисования, механические музыкальные игрушки, кукольная мебель, сумки, ранцы и книгоноски, комнатные велосипеды (кустарь), художественные кустарные изделия, женские рукоделия, кружева, плетенные изделия. Елочные от 1 руб. и выше, каменнорезные изделия, портсигары, порттабаки.

МЕБЕЛЬНЫЙ ОТДЕЛ

б. ДМИТРОВКА, 9.

МЕБЕЛЬ: конторская, гражданская, || **ЦЕНЫ НА ВСЕ ТОВАРЫ СНИЖЕНЫ**
больничная и детская. || **ПРОДАЖА ОПТОМ И В РОЗНИЦУ.**

Оптовый прейс-курант высылается торговым организациям **БЕСПЛАТНО**

Зубная паста Хлородонт

прекрасно освежающая мятная зубная паста в тубах.

Зубной порошок Хлородонт

прекрасно действующий мятный зубн. порошок в жестянках и пакетах.

Зубной элексир Хлородонт

прекрасный ароматный зубной элексир в флаконах.

Германское Концессионное Предприятие Лаборатория Лео Дрезден Москва, Ольховская 14.

ПОЛЕЗНЫЕ КНИГИ

ЗЕРКАЛЬНОЕ ПРОИЗВОДСТВО

Наводка кустарным способом. Ручов. для любит. и куст. с рис. сост. О. С. Бильченко. 28 г. Цена 60 к. с перес.—85 к.

СПУТНИК ОХОТНИКА

Оружие, собаки, способы охоты, дичь, пушнина, советы и рецепты, законы об охоте, календарь. 313 стр., ц. 1 р. 50 коп. в переплете 1 рубль 8 коп.

СПРАВОЧНИК

по лекарственным — растениям : Сбор, сушка, разведение и пользован. ими. 136 стр. с атласом в 73 табл. в красках Сост. Комаров. Цена 2 руб. 50 коп.

МОЕ ВОДОЛЕЧЕНИЕ

Сост. Себ. Кнейпп. Испытан. в течение 40 лет. 1928 г. Цена 1 р. 25 к.

ПРОТИВОЗАЧАТОЧНЫЕ СРЕДСТВА

предохранение от беременности 264 стр. 28 г. Сост. Губарев и Селицкий. Ц. 1 р. 70к.

ГИПНОЗ И ЕГО ТЕХНИКА

Учение о гипнозе и внушении. 194 стр. 1928 г. Сост. Левенфельд. Цена 2 руб.

Якобзон. Онанизм у мужчины и женщины и его лечение, 28 г. 2 р. 50 к.

Бобринский. Определитель охотничьих и промысловых зверей нашей фауны 28 г. 1 р. 50 к. Флеров. Обувное производство. 27 г. 177 стр. с рис. 2 р. 25 к. Булгаков. меховое производство. 28 г. 195 стр. с рис. 2р. Петров и Бебешин. Шорное производство. 28 г. 167 стр. с рис. 1 р. 75 к.

САМОУЧИТЕЛЬ

кройки мужского платья Сост. Латанус. 1928 г., цена 1 р. 80 коп.

КРАСИВО!!! ПРАВИЛЬНО!!! СКОРО!!! ПИСАТЬ научитесь, приобрета самоучитель каллиграфии.

Сост. Волчонком. Цена 1 руб. 25 коп.

ЕГО ЭКСПЕРТИЗА

будущ. старш. счетоводов, помбухов и бухгалтеров. Ответы экзаменуемых на вопросы экспертов 28 г. Цена 75 к.

КАК ПИСАТЬ

стихи, статьи и рассказы. Сост. Шенгели 28 г. Цена 90 коп.

ПО ФИЗКУЛЬТУРЕ

Джиу - Джитсу, бокс, борьба, футбол, гребля, плавание и др. виды спорта. 53 стр. Сост. Короновский и др. Ц. 2 р. 50 коп.

ПИСАТЬ И ГОВОРИТЬ

правильно по-русски будете, если приобретете „Новый орфографический словарь“, содержащий 100.000 слов сомнительн. в правописании.

Сост. Хомутов. Цена 2 руб. 80 коп.

ПЕВЧИЕ ПТИЦЫ.

Сост. Святский. Ц. 1 руб.

Данченко. Певчие птицы. Ловля, содерж., развед. и лечение болезней. Цена 50 к. Пашенко. Канарейка. Пение, уход. Ц. 50 к.

САМОУЧИТЕЛЬ ПЧЕЛОВОДСТВА.

120 рисун. 388 стр. 26 г. Сост. Буткевич. Ц. 4 р.

МЕТОДЫ ПЧЕЛОВОЖДЕНИЯ.

390 стр. С рисунк. 3-е издание. 1926 г. Сост. Шимановский. Ц. 4 руб.

ОПЫТНЫЙ РЫБОЛОВ.

ГОРЧАКОВ. Цена 1 р.

ЛЕЧЕБНИК

домашних животных — с рецептами лекарств — 176 стр. Сост. ГРЮНБЕРГ. Цена 1 руб.

а также все учебники и любую книгу высылает с добавл. стоим. пересылки нал. ж. платеж. книжн. магазин „Наука в Жизнь“ Москва „9“, Воздвиженка 4-1. Фирма существует с 1905 г. За книги и на ответ можно наклеить почтовые марки.

Вырежьте и сохраните!

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАОЧНЫЕ КУРСЫ при Моск. Техн.-Куст. Промышл. ВСНХ, утвержденные Главпрофбром

КРОЙКИ И ШИТЬЯ

ОБУЧЕНИЕ НА КУРСАХ 1 ГОД

Плата 9 руб. в год—первый взнос 2 руб.

По окончании курсов выдается свидетельство

Первое задание рассылается в октябре м-це.

Москва, Леонтьевский пер. 9-7.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ЭНДОКРИНОЛОГИИ

НАЧЕЛОВЕКА

Институт доводит до сведения врачей, лечебных учреждений, антекоуправлений, что им приступлено и массовому производству

ИНСУЛИНА

ИНСУЛИН одобрен Искусловым Комит. Учено-Медиц. Совета НКЗ РСФСР Стандартизован в международных единицах. 1 кб. см. содержит 20 межд. единиц ИНСУЛИНА запущен в упаковке 5 кб. см.—цена 1 руб. 45 коп. флакон.

Антекоуправлениям при оптовом заказе по Инсулин скидки 20%

Инт также изготавливает все ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКИЕ ПРЕПАРАТЫ: АДРЕНАЛИН, АНТИТИРЕОКРИН, ПИТИУКРИН, ТИРЕОКРИН и др.

Большинство препаратов стандартизовано. Препараты готовятся под наблюдением специалистов и имеют благоприятное отзывы врачей.

Со омидкой препараты отпускаются Антекоуправлениям, врачам и лечебным учреждениям.

О требов. илим. програм. обращайтесь к: М. 16, Государственный Институт Экспериментальной Эндокринологии НКЗ тов. 4-4-44

Адрес: Москва, Леонтьевский пер. 9-7